

**Handrij a
jeho řečna
rewolucija**

**Handrij
mjez
wjelkami**

**Handrij w
hodownym
chaosu**

Powědančka z pjera Piwarca

Handrij a jeho řečna rewolucija

Powědančko z pjera Piwarca

Přispomnjenje za režiju fantazije čitaceho: Hłowna wosoba je młoda, ale hižo nic młodostna. Wón je so narodził w nocy po padnjenju murje mjez Němskimaj, je štwórte džěčo prodrustwownika. Jeho přečelka tehdom hižo w susodnej wsy do pěstowarnje chodžeše. Jemu njeměr wonych dnjow kusk w duši tči, jej nic. Hewak cyle normalny wjesny typ.

Tule je přěnja epizoda. Hač je čwak stawiznow, so pozdžišo pokaže. A nětk serbska časowa mašina bježec započina.

— 24. požnjenca lěta 2017 wječor pozdže —

Třeće piwko wupiwiši chce Handrij runje do łoža hić. Je najwjetši čas hladajo na jutřiši zažny spočatk džěloweho tydženja na tuchwilnym twarnišću. A přećelka Hanka w swojej cyłej gracilnej šwižnosći scomter perfektnymi kulojtymi formami runje w tutym wokomiku z duše won k schodam a potom horje do lěharnje chwata. Kóčka Minka poda so do wubědzowanja wo aktualnu přichilnosć muža a so jemu ze swojim mjechkim čornym kožuškom wokoło kruteju kosmateju nohow šmóra.

Telewizor je dawno hasnjeny, kedźbnosć wěnuje Handrij wobrazowce tableta z wólbnyimi wuslědkami kraja. Na wšěch telewizijnych sćelakach dže wo to, kak je „Němska“ woliła. W regionalnej telewiziji zhoniš, zo w Sakskej hišće hórje wupada hač druhdže. To je Handrij wočakował. Připódlu chattuje ze wšelakimi kumplemi přez WhatsApp. Nic wo politice, ale hišće kusk wo džensnišej kopańcy a přihotach na přichodny swjedžeń. Skoro nimowólnje kliknje na stronu krajneho zarjada za statistiku, potom pak zaměrnje na wobraz swojeho wokrjesa a so do ličbow statistiki zanurja.

Jemu so zecnje – „alternatiwa“ najsylńiša strona. Božičkecy, z telko hłosami za nich njeje ličil. Zo budže wjele ludźi tutu stronu wolic, je drje wočakował, wšako sam mjez mužemi tuteje staroby džěła, hdžež je najwjac přiwisnikow hišće poměrnje noweje strony. Ale tole je přewjele. To em tak jo jowle we Łužicy. To njemóžeš ničo činić. Abo?

Zatołka prózdnu cigaretowu tyzku a saha za połnym popjelnikom, zo by jón w kuchni do wotpadkow wuprózdnił. Wulke wokno je hišće wočinjene, miły wětřik do bydlenskeje duje a při wěje melancholisku atmosferu mjez babylěcom a nazymu. Stanywši z čerwjeneho design-konopeja (jeju jenički luksus, ale jednu drohu marotu wšak smě sej čłowjek dowolić, něwěrnjo) so wón woměrje přečahuje a powostanki pića a kurjenja z blida zrumuje.

Porozhladuje so a zaso zwěšća, zo je mini-domčk dobra wunamakanka. Kaž mnozy druzy tež wonaj z Hanku ani twarsku ležownosć ani chěžku w domiznje namakałoj njeběštaj. Cyle wothladajo wot jeju wobmjezowaneje móšnje, dokelž wón je přemało wuknył a wona přewjele: Wón chcyše tak zahe kaž móžno won do swěta a džělać – to wón tež pilnje čini, jako twarski pomocnik. Ale z jobom za firmu, kotraž swojich přistajenych

druhým zawodam na chwilu počča, zbohatnýc njemóžeš. A wona je wěčna projektna wědomostnica; kajke dołhodobne abo scyła njewobmjezowane zrěčenje wupada, ani njewě.

Rjaneho dnja pak je Hanka w nowinje story wo mobilnych mini-domčkach wuhladała. Tute hrabnjenčko sej nještaj wzać dałoj a staj sej tajki palčikacy domček kupiłoj, najimawši čwak łuki Handrijoweho najlěpšeho přećela. Wěcka z wodu a wotwodu bě chěťř zřadowana a Handrij a Hanka swój raj na wsy w Serbach měještaj. Deleka bydlensku a kuchnju w jednej rumnosći plus małku kupjel, horjeka spansku. Nó haj, a hdyž so raz cholowačk přidruži, potom budže to najprjedy tež hišće dosahać, a pozdžišo móžeš twarski modul připlacnýc. Abo skónčnje porjadnje twarić, wšako wón to za druhich ludźi dzeń wote dnja čini.

Handrij w bělej spódnjej košli a joggingowych cholowach bosy do kupjele čampa, slěka so košlu a sej zuby rjedži. Brjušk ze špihela jeho namołwja, jutře nawječor zaso hodžinku w fitness-studiju trenować, dokolž je so płonina z myškatymi pinańcami mjeztym nimale zhubiła. Džěło na twarnišću a konik na sportnišću tyjetej hornimaj rukomaj a sčehnomaj, ale sixpack na tute wašnje njedóstawaš. Brjuch kaž płokanska deska po mēnjenju Handrija prosće być dyrbi. A za to móžeš něšto činić.

— wopyt wosrjedź nocy —

Cholowy so wuzuwši a do duše stupiwši tłóci Handrij na kneflk za ćopłu wodu. Woda ćeće – a wonka zwoni. Po dźesaćich!? To njeje z wašnjom. Nic tule, tu džě njejsmy w Nowym měsće w Drježdźanach. Zawjertnje wodu, wopasa so z trěnjom a dže ke chěžinym durjam.

„Ow, wodaj prošu, ale sym sej myslil: Deleka wšo wobswětlene, wokno hišće šěroko wočinjene, pon smēm hišće klinkać.“ Pětr hlada wahajo na mokreho Handrija tčaceho w módrym trěnju, myslo, zo je snadź lěpje, so hnydom zas rozžohnować. Tón pak kaž přeco cool wostawa: „Wšojedne, bratře, kaž widžiš, mam hižo barbu dnja na rići, wěcki móža so tuž jenož hišće polěpšić!“ – „To trjechi, módri su dobyli, tohodla sym jow. Sym to runje hakle sobu dóstał, a pon mi do hlowy šuskny: Póndu hnydom překi Handrijej a Hance, wonaj staj zawěsće jeničkaj z ideju – ja mēnju za pad, hdyž so tajke něšto stawa.“

Handrij njewěriwje na najlěpšeho přečela suta. „Ale hewak je pola tebjje w hembjerkach wšo w porjadku? Ja sym posledni Hanzlk na twarje a wona piše nětk hižo běrtlk lěta wo – kak to glaj rěka – eh, ‚awtentiskosci jako jadro identity awtochtonych ludow‘. To mam po třoch měsacach mjeztym intus. Z politiku ničo činić nimamoj.“

„Ach, wšojedne. Ale dyrbimy tola něšto činić, hdyž němscy nacionalisća zaso spytaja nas ze swěta šmórnyć. Kaž tón idiot praješe, kiž je wotnětka naš zastupjer w parlamenće: Mjez němskej a serbskej kulturu njeje rozdzěla.“ – „Haj wšak, Pětrje, ale moja mudra leži we ložu a nětk z tobu wo módrych rěčec njemóže. A ja sym mučny a mam klamu poľnu dla tych wólbow. Ale ideju woprawdže mam: Trjechimoj so jutře po džěle w měsće w fitness-studiju. Tam budžemoj něšto za figuru činić a móžemoj sej snadź připótdla wo tej wěcy z tymi módrymi hlójkku ľamać.“

„Mam ľěpšu ideju. Přeprošuju će na lód a kofej pola Italčana na Bohatej. Do toho móžeš ty swój brjuch martrować a ja nakupować hić.“ Sprawdu prajene njeje Handrij chutnje z tym ličil, zo mjeztym kusk zasadźity Pětr z nim sobu póndže. Po kwasu bě přestaľ sportować, a hdyž jemu šibale porokuješ, zo je ľeni pjerdzak do křesľa krajnoradneho zarjada, wotmoľwja přeco to samsne: „Mam džěsci a z nimaj dosć wšědneho hibanja. Ale hdyž ty kurić přestanješ, sej to snadź přemyslu a sobu přiľndu.“

Pětr, studowany přistajeny zjawneje služby – stajnje z kanku čaja na pisanskim blidže – žiwjenski rytmus swojeho najlěpšeho přečela znaje: Te cigaretki su Handrijej witane wotputace přestawki dnja – na džěle a doma. Tohodla wězo přestać njemóže. A z tym Pětrej strach njehrozy, do fitness-studija chodźić dyrbjeć. Handrij sej z ľewej ruku po swojej třidnjowskej brodže zjědže a so na zadnjej hlówje podrapa – wuraz jeho duchowneho napinanja. Koordinowanje terminow je jemu přeco wosebite wužadanje. „Mojedla. Za mnje pak žadyn lód, ale bónk dobreho italskeho kofeja rady wulaptam. Někak w napoľ šesćich.“

Poprawom scyľa njewě, wo čim měľ jutře z Pětrom rěčec. Snadź změje zbožo a póndže tola wo kopańcu a nic wo politiku. Nětk sej božemje prajitaj, Handrij so do dodušowanja wohlada a so runu smuhu do ľeharnje poda. Hanka hišće njespi a bjerje sej z rukow jeho prosteje muskosće wobkuzľacu wotmoľwu bjeze słowow na wotewrjene prašenja dnja. Tola raj na zemi poslednje słowo nima: Prjedy hać wusnje, dyrbi sej Handrij we

hłowje pod truhanymi krótkimi włosami třeći termin za jutře składować: wšě móžne wěcki nakupować, kotrež su doma třebne.

— dzeń dobreje nalady wupadnje —

Póndželu je poprawom Handrijowy dzeń dobreje nalady. Znajmjeńša w přenjeje počojcy. Při swačinje bjesaduja kolegojo wo priwatnych dožiwjenjach kónc tydženja. Džensa pak dže jeničce wo „mačerku Merkel, kotraž je kwitowanku za to dóstała, zo je wšěch tych kanakow do kraja pušćiła a z tym našu kulturu na hrački staja.“ Takle so w bliskosći kolegi z wukraja powěda - z nowej njehańbiciwosću pod hesłom: „Das wird man ja wohl noch sagen dürfen.“

Handrij sej prajić zwěri, jeho kulturu tući ludžo njewohrožuja. Nó, nětko bě „Polen offen“. Ronny, kiž rady na prawicarskich stronach w facebooku piše, byrnjež - kaž sam twjerdži - naci njebył, wě hnydom wudospońić, zo stat Serbam tak a tak cokor do rće duje. A hdyž na tafličce při nowej zapadnej tangeńce Sprjewja serbsce njesteji, da hnydom na Němcow jědu, a cí maja to wšo přeco płaćić.

Handrijej tole wjac hač ze šije wisa. Wězo móht zdwórliwje na to skedźbnić, zo serbski dawkipłaćer x-króc wjac němskemu statej płaći hač so wot tam za serbske wěcki wróci. Abo na brutalnosć nacijow w stawiznach, kotřiž su tež Serbam telko zła načinili. Ale što to pomha - diskutować z nowymi nacijemi? Bruni abo módri na to njeposkaja. Či jenož hesło do swěta trubja: „Němska njech Němska wostanje.“ Wón mjelči, jě swoje pokładžene całty, wukuri cigaretku a pěstuje lězće-mi-na-pěc-naladu. Popołdnu praji Ronny, kotremuž je pochmurne mjezwočo Handrija napadnyło, zo to tola wšo tak měnił njeje. Wěr mi, wobrazy z křižerjemi su super. „Is’ schon gudd“, Handrij wotkiwny a sej cigaretku zažehli.

Po džěle je hišće hubjeńšeje nalady, wšudže módre plakaty do woči bija. K tomu powěsće w rozhłosu a diskusije wo wodźacym mužu tuteje strony, kiž chce nětko druhich „honić“. W fitness-studiju Handrij na tutu bědu zabywa - a tež na to, zo jeho syriski nowy přećel Mohamed z nim trenować njemóže, dokelž wukrajnikow jako hosći-kupcow tule měć nochcedža. Nima lóšt na to, w předrasćerni naci-tattoo na chribjeće młodeho kadle widzeć. Čehodla so wot wěckow mylić dać, kotrymž tak a tak wotpomhać njemóžeš?

Bohudžak je džensa jenož mało ludži w studiju, tak zo móže Handrij wšě nastroje po rjedže swojeho zwučowanskeho programa wužiwać, bjez toho zo by čakać dyrbjał. Bórze so ze wšěch pótnicow poći a zbóžnje bolostne spinanje wonych myškow začuwa, kotrymž chce zaso rosc dać, doniž smartfon běrtlk na šesc jeho pobyt njewotklinka. Handrij ignoruje nawal nowinkow z kruha přećelow a znatych na Whatsapp, dyrbi so do spěcha měć. Chěťr so wotpryskać a do města. Džesać po napoľ šescich je do lodarnje doběžat, hdžež Pětr hižo na njeho čakajo za blidkom koka.

— w lodarni na Bohatej —

„Chwalen Jězus Chryst“. „Na wěki wěkow. Sydnj so a wupytaj sej něšto slódkeho“, jemu Pětr kaza. „Pój najprjedy won, tak zyma šće njeje“, Handrij znapřećiwi, „wonka móžu pachać.“ Handrijej so kokanje na hasy wosrjedź města z nimoducymi pěšimi lubi, byrnjež w Frankobrodže nad Mohanom wjele čilišo było hač tu we wuchodnosakskej prowincy. Wjac młodych ludži, wjac barbow kože, wjac wotputaneho dundanja a mjenje čampanja jenož wot wobchoda do wobchoda, mjenje pochurnych mjezwočow a ludžo z mjenje puntami na kosćach. Ale domizna wostanje domizna, to njemóžeš ničo činić. To em tak jo.

Samo na sebi byštaj so tež pola Pětra doma zetkać móhłoj, ale tam by jeho žona poskać a starosćiwje přispomnić móhła: „Njezabudź, zo w zjawnej službje džěłaš!“ A pola Handrija w chěžce sedži džens Hanka z přećelkami. Nó derje, zapřisahańca w zjawnosći je tak a tak mjenje podhladna hač skradźna w priwatnym kućiku.

Wonaj staj nimale samsny lětnik. Ale porno powažnemu zasadźitemu Pětrej skutkuje Handrij w swjich wuskich jeansach, slimfit-t-shirće a ze šibałym hólčim wobličom do swěta hladajo kaž młódši bratr. Znajmjeńša hdyž směrki padaja, kaž nětko; připođnju je to nawopak: Pětr z hladkim mjezwočom bjez fałdow kaž wulki baby a Handrij z přěnimi slědami slónca a tobaka. Holčki pak so, hač wodnjo abo wječor, za Handrijom wobhladuja a nic za Pětrom.

Jeho mać by wěc hinak widžala, jeli by tu nimo šła. Jeje wěčne hrónčko rěka: Budź skónčnje dorosceny a zraduj swoje poměry! Zo so jeje najmłódši, kiž bě prjedy ze šle šoľ, jako swětodundak a nic jako rjemjeslnik kwalifikowaše,

jej wadži. A potom tule holčku, serbsku katolsku drje, ale prawa hospoza tola ženje njebudže. Najhórše pak je jeju spodziwne cyganske wašnje: domčk, kiž žadyn njeje, a ženje njewěš, hač njebudže ta hěta jutře při Baltiskim morju stać a wón tam zaso jako pinčnik džělač, mjeztym zo wona ze swojim laptopom na někajke wirtuelne konferency lěta.

Jemu bě to wšo wšojedne, dołhož so wona za kwasom njepraša, štož bohudžak nječini, dokelž je hišće bolje nadžije, zo sej syn „něšto porjadneho“ zhlada. Zo je hišće nježenjenc, za nju rěka, zo tam poprawom ničo njeje. Tón wbohi njezrały raws tola ničo za to njemóže, zo je ta pismawučena jeho dla swogeho dóchtarja-muža wot džensa na jutře wostajila. Zo Handrij hižo do njeje čestny młodzenc njeběše, ale kadla z počahom statusa „komplikowany“ na facebooku, to mać njewě.

Pětr rěči bjez přestaća. Něšto dyrbi so stać. Něchtó dyrbi tola něšto činić. Najprjedy konspiruje druhi krajny rada z přenim nacijom wokrjesa. A potom džakowano podpěrje swogeho šefa ani njezleći. Zo jeju hańba njeje! Ale što sej chceš – ja sym jenož kolesčičko w kolesynje. A nětko te módro-brune wuslědky wólbow – němscy nacionalisća změja Łužicu bórze w horšći.

„Mój pon ze swogej hětu dale počehnjemoj“, měni Handrij. Pětr reaguje rozmjerzany: „A što ja? Naš, ně, mojeje žoniny palast dawno hišće wotplaćeny njeje. A kak mětoj sej mój z Lydiju druhdže swój chlěb zaslužić? A njezabudź na mojej džěsći, na swoju pěstowarnju stej zwučenej.“ „Jězusmarja, to pak na wysokim niwowje skiwliš, knježe. Za swoju zlotu klětku sy so dobrowólne rozsudził.“ Handrijej Pětrowe winčace se-bje-wob-žel-nosć-o-wan-je na čuwy dže.

— plan je hotowy —

„Handrijo, našu serbsku zemju dyrbimy zakitować!“ Pětr tak přez blidko woła, zo nimoduca skupinka młodych japanskich turistow naplósana na njeju hlada. „Haj wšak, ale ty rjejiš, jako by hnydom do njebjes spěć chcył“, Handrij rozbudženeho přěcela změruje. Ale hodžinku pozdžišo je plan hotowy. Pětr lěze do swogeho čorneho woza, kiž wokoło rózka steji, Handrij smali ze swojim prastarym Poršu, na kotrymž dyrbi po swjatoku dale a husćišo paslić, do wulkanakpowanišća.

Z košom poňnym čerstwego sadu a cigaretkami za cyły tydzień poda so na dompuć. Motor sportowego awta njejapcy njestajnje rži, štož jeho kusk znjeměrnjuje hladajo na to, zo so termin pola TÜV bliži. Wjetše reparatury w awtodžěłarni so do jeho financneho budgeta tuchwilu njehodža. Přichodnu sobotu so z Mohamedom skontaktuje, kiž móže wěcki z hołymaj rukomaj reparować, za kotrež družu drohe narunanki skazaja.

Hancyne přećelki su přeč. Čopła wječer hižo čaka. Dobra to skladnosć, zwoprawdženje plana dorěčeć. Wo powołanskich wěčkach so ženje njerozmołwjataj. Što je wón na někajkim zdaleny mwarnišću rył abo rumował, ju wulce njezajimuje. Wona ma w móšni jeho foto. Wón, cyle zbrunjeny wot pražaceho slónca, w krótkich jeansach na róstach, šibale dele na fotografa hlada. Wobraz wšo praji. So wě, zo ma tež wón ju na foće přeco při sebi, ale nic před laptopom sedžacu abo wosrjedź polcow poľne knihow w bibliotece. Wobdźiwuje jeje mudrosć a to, štož wona z njej čini. Ale jeje džěłowy biotop jemu jako fotomotiwi powabny njeje. Tohodla wona na foće w jeho móšni bičwolejbul hraje.

Bjesadujetaj wo ludžoch. Što staj z nimi dožiwjałoj. Lóštne, łoskoćiwne abo tež zrudžace podawki. A wězo ze wšěm, štož k tomu słuša: čej wona je, z kim je tón nětk hromadže, što změje kwas a što džěćo, što ma nowe džěło, je do chorownje přišo, poleći w dowolu na daloku kupu a tak dale. Hdys a hdys wo tym, hdže ryzy serbskaj staršej z džěćimi němcejetaj, kelko Serbow hišće je a tež wo nowym biskopje, kiž je so mjeztym k přećelej Serbow wuwil. Haj, a druhdy tež wo wulkej politice.

— nic bjez Hanki —

Džensa pak dže wo plan. Nad nimaj Hancyna mrócel „serbska big data“, wězo nic na widžomnym njeby, ale w bjezkónčnej syći z magiskim mjenom „internet“. W tutej mróceli datow je digitalizowany wotblyšč serbskeho swěta nahromadzeny, wšo, štož je přez medije, socialne syće, prezentacije skupin a towarstwow, powědanje ludźi, swójske slědženja a rozmołwy přistupne. Hanka drje budže jenička, kotraž wě, kelko Serbow woprawdže je, swoje ličby pak nihdy nanihdy nikomu přeradžila njeby. Ani Handrijej, dokelž wě, kotry efekt to ma, hdyž w Serbach prajiš: „Ale njepraj nikomu!“. Hewak móžeš to tež na jewišću schadźowanki wozjewić.

Ale za tym so Handrij tak a tak njepraša. Jeho jeničce hišće tajniša lisćina zajimuje, wupłód serbskeho algoritma, kiž je Hanka zhromadnje z IT-freakom zdžěłała. Wón rjaduje serbsku ludnosć do třoch kategorijow: „Serb“, „hybridnik“, „wotrodženc“, potajkim „S“, „H“ a „W“. Za zwoprawdženje plana móžeš wězo jenož z ludźimi z kašćika „S“ ličić.

Ale kóždy kategorija ma swoju internu hierarchiju. Po tym zo „H“ a „W“ wupadnjetej, zwostanu wirtuelne cedlki z „S“-wosobami. Cyle deleka tča „k“-Serbja. Kraloswěrnj. Woni bychu so chiba z wyšnosću nasadźowali, hdyž chcyła swjatu Marju w Róžeńce wotbagrować. Wo to pak hižo njeńdže, potajkim tež kraloswěrnj do prašenja njeprjindu. Srjedža wisaja „d“-Serbja, dobri Serbja. Tući serbskosć principielnje zakituja, ale hesło „najlěpše zakitowanje je nadběh“ njebychu ženje za swoje wzali. Za tajke něšto trjebaš „h“-Serbow, kotrychž njesměš z němsko-serbskimi hybridnikami spody wulkeho „H“ zaměnić. Za małkim „h“ tča serbske heje. Či, kiž tež w přitomnosći Němcow mjez sobu serbuja, dokelž so boja, zo budže serbska „kupa“ dale a mjeńša, jeli so hdys a hdys ze serbskosću na serbstwu wotcuzbnjeny teren njepodaš.

Lědma štó wšak je stoprocentowsce jenož jedyn typ, kóždy móže w sebi mjez typami chablać abo so w běhu časa změnić. Tola algororitm čí njesmilnje kóždy čas sumu svojich stajnje aktualizowanych wobličenjow prezentuje. Wězo nic mi a tebi a Handrijej tež nic, ale jeničce Hance. Wona na něšto kliknje a Handrijej praji: „Nětk swoje linki piš!“ Serbsce pisac njewukubłany Handrij zawěsće lěpje móže hač wjetšina serbskich maturantow – džakowano wowce. Lěta dołho bě jeho wo listy žebriła, prošu kóždy tydzeń „jenož něšto linkow“, a wona na kóždy jeho spis hnydom wotmołwi, scomter korigowanjom jeho zmylkow. To běše jeho serbska šula.

W tutym wokomiku Handrij njewě, komu wšitko a kelko ludžom je jeho namołwa dolećała. Dwaj dnjej pozdžišo wšak wě, zo bě jich doś resp. zo Hancyny algoritm funguje. Lokalny rozhłosowy sćelak w powěsćach informaciju krajnoradneho zarjada wozjewja, zo su zarjady w Hornjej Łužicy tuchwilu telefonisce lědma přistupne. Potrjecheny je kompletny krajnoradny zarjad, wjacore gmejske zarjady, a kaž je sćelak zhonił, tež sudnistwa a wšelake dalše zjawne institucije, mjez druhim agentura za džěło.

Hanka ma akciju za wrótnu. Sedži w swojim wuskim krótkim čornym šaće na čerwjonym konopeju, naliwa sej sekt, kiž je po bjesadže z přećelkami

zwostał, a čuje so kaž w filmje. Hłowu scomter dołhimi čornymi włosami dozady čisnjenu a noze přez křiž hlada zasonjena na při blidku stejaceho šwižneho kadlu, kiž ju šibale-žedziwje z wočomaj měri, a nimo njeho z woknom won do nocy.

Tamle so jej jako wosnje jewi přecelne miłe mjezwočo krajneho rady, kiž ma škleńčku wina w ruce a sej z njej přiwiwa: Na naš region a na serbstwo-herbstwo! A w jeho sćinje jeho naměstnik, młódsi hač šef, luby kadla, karančk piwa zběhajo hubje lasciwnje wočini a praji: „K strowosći! Na nowe dwurěčne pućniki w mojej wsy!“ Nahladnaj muzej, wotměnjejo rěčo, tworitaj šlachotny cyłk. W čornym wobleku a ze swojimi elegantnymi, ľahodnymi pohibami sćělesnjetaj harmoniski swět.

Někak wšak je to swět dóchtarja, z kotrymž běše jako studentka hromadže. Wón měješe za wšo wujasnjenje a rěčeše w žołmojtym tonje, jako by wona z nim po swěće surfowala, doniž w léčnym lěhwje wony kadla-pomocnik stany njenatwarješe. Tajki ryzy muž, někak rózkaty, byrnjež runje hakle poľnoľětny był. Handrij. Dotal běše Hanka přiřplack cuzeho cyłka. Z Handrijom tworitaj kóždy dzeń znowa swójski do wyšin spějacy cyłk.

Hanka woči zańdželi. W tutym wokomiku dokładnje wě, zo je tuta akcija džěćo jeju njedodniteje zhromadnosće. Swětej dóchtarja a krajneho rady wjac služić nochce. Wopačnej harmoniji je so wotcuzbniła. Njeh je akcija małki wubuch. Erupcije su přinošk muža k ewoluciji, žona stara so wo rozumny ramik – a to je Hanka činiła. „Nětko móžemoj spać hić, čakać a dočakać.“

— flashmob noweho typa —

Rano je so to započalo. Telefon zwoni na stach městnach, na přiřklad tule: „Dobre ranje, njejsće moju módru tonu wotewzali ...“ „Ich verstehe kein Wort.“ „Ich habe ein Anliegen und möchte mein Recht nach Paragraph 9 des sächsischen Sorbengesetzes wahrnehmen, es in meiner Muttersprache vorzutragen. Moja módra tona ...“ „Mit mir müssen Sie schon deutsch sprechen ...“ „Unser Landrat hat gesagt, Ihr Haus sei zweisprachig und wir sind in der Zeitung ermutigt worden, unsere Sprache anzuwenden. Potajkim chcu Wam nětk rjec, wo čo dže...“ „Moment bitte, entschuldigen Sie, ich muss gucken, wo der Kollege gerade ist, der sorbisch kann ...“

Handrij žanomu čłowjekejničo kazaŋnjeje. Wuchadžišćotutohoto telefoniskeho flashmoba bě jednore: Hladaj na lisćinu poslužbow krajnoradneho zarjada a klinkń na link z wotpowědnym telefoniskim čisłom, hdžež móžeš so něšto plawsibelnje prašeć abo přispomnić. Abo zazwoń na gmejnski zarjad zwonka serbskich kónčin a čiń to samsne: na přikład so za swobodnymi twarskimi ležownosćemi wobhoń. W druhich zarjadach so prašej, kak so terminy rozdawaja, a w telefoniskej centrali sudnistwa, hdy budže proces wo złoštnistwje, wo kotrymž sy njedawno čitał.

Poł hodžiny po spočatku akcije bě system telefonowodow zjawnych institucijow w Hornjej Łužicy zlemjeny. Zadwělowana pytańca a tam- a dalewjazanje do běrowa, hdžež nadžijomnje serbowacy kolega na swoim stólcu sedži, ale mjeztym tči přichodny w telefonowodže, kiž w tutej rěči bledži. Dopołdnja běchu potom tež ludžo w serbskich institucijow z woporom: dla retomasa naprašowanjow žurnalistow, što je tu lós, a tež šefow potrjechenych hamtow, hač běchu sej snadź woni tutu kekliju wumyslili. „Ně, božičkecy My smy tola konstruktivni!“

Hižo kursěruje naćisk z pjera k-Serba za distancowanje Serbow wot tuteje akcije, kiž drje ilegalna njeje, ale – tajke něšto so tola njesłuša! Z podpismami pod naćiskom pak klaca. Wukopa so, zo tež mjez „powołanskimi Serbami“ njeje jenož „H“, ale tež „h“-ludži. Zo Handrij a Hanka za wšěm tčitaj, ani či njewědža, kotřiž su chroble zazwonili. A Pětr, hižo swojeje karjery dla, zhromadne potajnstwo do rowa wozmje.

Pjatk wozjewja krajny rada z měšćanostami a wjesnjanostami krótki statement: Spóznawamy w tutej njewšědnej akciji wołanje serbskeho ludu wo pomoc. Runje w tutych dnjach njesměmy na to zabyć, zo je dwurěčnosť jedne z najdrohotnišich kulturnych kubłow našeje domizny. Tohodla budžemy strukturelne wuměňjenja tworić, kotrež nětko wužiwanje serbšćiny wšědny džen zaručeja. Što hewak!“

„Hast du bei dem Scheiß eigentlich auch mitgemacht?“, chce Ronny wot Handrija wědžeć. Na to Handrij: hač chce por do klamy měć. Wón běše tola cyły čas při nim na twarnišću, kaž sam derje dosć wě. „Ey, Alter, sorry, war nicht so gemeint. War doch nur'n Witz!“

copyright: Piwarc (Marcel Brauman z Łuha, Hornjeje Łužicy w Sakskej) /
wozjewjene we winowcu 2017
kontakt: marcel@piwarc-hamburgski.de

Handrij mjez wjelkami

Powědančko (II) z pjera Piwarca

Přispomnjenje za režiju fantazije čitaceho: Hłowna wosoba je młoda, ale hižo nic młodostna. Wón je so narodził w nocy po padnjenju murje mjez Němskimaj, je štwórte džěćo prodrustwownika. Jeho přećelka tehdom hižo w susodnej wsy do pěstowarnje chodžeše. Jemu njeměr wonych dnjow kusk w duši tći, jej nic. Hewak cyle normalny wjesny typ.

Tule je druha epizoda. Přěnja běše jeho rěčna rewolucija. Tak njepóndže dale. Njemóže přeco přewrót być, ale dyrdomdej. Bjez toho njeńdže.

— potajnostny telefonat —

„Lubi so či mój nowy barbjenčk?“ Hanka wupikana w swojim małym čornym před špihelom steji a pruwowaca na swojej hubje hlada. „Haj, wězo, ale ty so mi přeco lubiš“, Handrij wot zady jeje bjedro wobpřimuju wotmołwja. „Ale ja z toho džens wječor ničo njezměju, wšako budžeš sama w kruhu svojich žonow.“ „Haj wšak, mój złoty, ale po tym móžeš sej mje potom ekskluziwnje doma wobhladować, jeli mi zaso do hornca ruma njepadnješ a před špihelom stejo ani njewěš, zo sy tu“, wona ani kuska porokuju praji. „Bjer so na kedźbu z tym, štož prajiš“, wón šibale znapřećiwja. „Pola tebj je džens wječor woptawanje wina, pon móžemoj čuchać, čėja chorhojčka je wótriša ...“

Handrijowy handy zwoni, wón na zeleny symbol tłóči: „Cyžec Handrij jow.“ „Božidar Serbin. Chwalen' Jězus Chryst!“ „Na wěki ... Znajemoj so?“ „Dotal nic. Ale sym wo Was hižo tójšto dobreho słyšał. A wězo tež wo Wašej žonje.“ „Wo Hance, haj, mojej přećelce.“ „Hač ženjeny abo nic, to tola džensniši džeń tak wažne njeje. Wona je Waša žona.“ „Prajće to mojej maćeri a knjezej fararje.“ „Radšo nic. Njetrjebam Wašu mać ani Wašeho fararja, ale Was a Wašu žonu. Chcu wulki projekt realizować, a w nim mataj Wój centralnu rólu hrać.“

„Ich gloobs ooch. Alzo, ja sym twarski pomocnik a wona piše kompjuter połny z wěckami, kotrež mudriši hač ja rozumja. Ale tež či wjele za to njeplaća.“ „To finacielne njebudže problem, mam fonds k dispoziciji.“ „Fonds? Ja znaju jenož fondue.“ „Ně, fonds – to je hornc pjenjez. Ale bych Wam to radšo mjezwoči, doma woměrje rozkładł. Sće nětk doma?“ „Haj, ale mamoj wobaj termin, džensa to njeńdze.“ „Jutře popołdnu w štyrjoch?“ „Mojedla, budžemoj doma.“

— trašaca zetkanka —

Holči wječork z wulětom so přeni štwórtk měsaca po šesćich wotměwa. Wobsadka na wuprawje žonow su Hanka – Handrijowa přećelka –, Lydia – Pětrowa mandželska – a Jadwiga a Christina, k nimaj słušataj jako mužej Jan a Měrcin. A z tym je hižo prajene, kotry muski kwartet sej tón wječor wuleći. Tute słowjeso poprawom wěc cyle prawje njewopisuje, wšako woni mužoj skerje kokaja – pola Jana na zahrodže w sawnje.

W horcym lěću pak sej mužojo woprawdže hdys a hdys wuleća. K dźiwjemu brjohej jězora, hdžež do wody skakaja a potom na małej pěskowej płoninje tajke něšto kaž bičwolejbul hraja, doniž sej por kołbasow na różni njepjeku. Žony maja přez lěto wotměnjawiši program: jónu do hosćenca a do kina w Drježdźanach abo na přehladku mody w Budyšinje abo do dźiwadła w Choćebuzu a Bóh wě što hišće.

Starokamjentna doba splahomaj w kosćach tči: Žona zběra, tež dožiwjjenja; muž honi za popadk, a hdyž je jón – njech tež w formje piwa a kołbasy – na krutym městnje zaručił, tam rady wostawa a towaršliwosc pěstuje. Kaž džens wječor. Šěrokonohaće Handrij na ławce sedži a da pót z čola a hrudže na delni čwak módreho trěnja kapać. Z dłónjomaj zboka bjedrow so na horni džěl trěnja zeprěwa, na kotrymž sedži. Třeći přechod so nachila.

„Dosć, ja du“, Handrij skoči ze sawny do předrumčka, trěnje na hóčku powěsnje, dalšu prózdnu blešu do kašćika pod ławku staji, zažehli sej cigaretku a won dozady do směra rohodźiny při ploće na mjezy mjez zahrodu a polemi chwata. Pucher jara tlóči, tohodla dołho za přihódnym blečkom njepyta, stupi so na kromje rohodže a so hnydom wolóža, wšako je ćma.

Nó haj, mjenje abo bóle, měsačk wobswěća so blyščacy přepočeny jakny zadni bok kadle, kosmy so jemu kaž pod swětłomjetakom na horni džěl chribjeta, na plecy a noze lěpja. Hanka by swoje wjeselo měła a jeho runu smuhu na čichi blečk w rohodži přeprošyla. Tule pak nimo Handrija nihtó njeje – chiba tola? Mjeztym zo so wón hišće na wolóžacy prud koncentruje, kusk doprawa přez łuku hlada a zaznawa, zo před płotom na zahrodze něšto steji, zwěrjo, pos?

Zatrabanske, to je wjelk! Handrij je hižo raz w Rěčicach był, před lětami je so dokładnje wobhonił – wjelk, dźiwje, njeskludžene zwěrjo, jeho fascinuje. Pjattaće metrow wot njeho zdaleny steji dorosćeny wjelk a jemu při čilanju přihladuje. Pucher je prózdny a tuž ma Handrij ruce zaso swobodnej a z nimaj placa, tak wótrě kaž móžno. Wjelk so njehiba. Handrij so stopnjuje: Z cyłje šije rjeji: „Čěr so, přeč z tobu, nablaku!“ Ale wjelk drje serbsce njemóže a kaž přismoleny steji. Dalši pospyt: „Spadaj obesrańcu!“ Bohužel wjelk tež pólsce njerozumi a so ani milimeterčk njehibnje.

Posledni dypk poručeneho programa zešerjenja wjelkow slěduje. Wšě dotalne naprawy wospjetuju Handrij na pječ kroćelow wjelkej napřečo

skoči a kaž bludny ruce rozmjetuje. Jenički efekt: Wjelk so nětko tola kusk hiba, tři kročele – ale jemu napřečo. „Přestaň rjejić, pój wróco a srěbní radšo něšto porjadneho – što z tobu je?“ woła ze směra budki Jan, kiž so Handrijoweho njezwučeneho zadžerženja dodžiwać njemóže.

„Maš wjelka na zahrodže!“ Handrij wróco woła. „Nó a, čehodla jeho z tajkej kekliju prowokuješ, chceš so zežrać dać? To pak so twojej holčce lubiło njeby, hdyž by jenož hišće por kosćow wot tebe měła.“ „Njejsym wowca, njemyslu sej, zo jeho moje klibory zajimuju. Chcu jeho zešerić.“ Mjeztym je so Jan z blešu piwa w ruce zblížil, Pětr a Měrcin staj kusk kedžbliwišej a na poč puća mjez budku a rohodžinu stejo wostanjetaj. „Nó, je wón nětk čeknyl?“ „Ně, tón so njehiba, nawopak, samo bliže dže.“

„Nimaš swoju flintu doma?“ so Handrij Jana, kiž je hońtwjer, praša. „So wě, zo mam, ale wjelki třeleć je kruće zakazane“, Jan wotkiwnje. „Dyrbiš pak to wozjewić, tón tla normalny njeje, wjelki su tola spłóšiwé“, Handrij praji. Pomałku so wón zwopjećicu něšto kročelow wot wjelka zdaluje. „Snadž jutře, Handrijo, wostaj jeho na pokoj. Nochcu w nowinje pod hesłom stać: Pola Klimanec na zahrodže su štyrjo mužojo před strašnym wjelkom čeknyli. To by mje tola hańba była!“

— wopojena bjesada —

Handrij so wobroći, a wšitcy štyrjo so do budki wróca, jako njeby ničo bylo. Při budce so jedyn po druhim pod dušu stupi, zo by sej pót wopłoknyl. Potom du woměrje do předruma, zrumuju draby do kućika a so na ławku sydnu. Tam kokajo hišće hodžinku abo dvě bjesaduju a wony wosebity rum pija, kotryž k tutomu specielnemu měsačnemu wječorkej słuša. Dokelž wšitcy blisko bydla, hdys a hdys telko pija, zo jim rum hłowu zamučí. To wšak njewadží, wothladajo wot wšelkich maličkosćow.

Jónu po zhromadnym rumowym wječorku je so Měrcin w zajězdze do garaže před swojej chěžku k spanju lehnyl, doniž mandželska jeho wo počnocy z woknom lěharnje njewuhladała, kak wón tam wonka na trěnju ležo kruće spi. A Handrij raz doma we wopačnych spódnich cholowach před łožom steješe. Hanka poča so wótře smjeć. „Za tónle jaskrawy měch pak šće ći poč riće faluje!“ Wón tčeše w Janowych cholowčkach, žoltomódrych smužkatych a tři čísla přewulkich, z kotrychž jeho Hanka hnydom wuswobodži. Z tym

bě hańba nablaku zabyta. Njepředstajomne, kak je so jeho wbohi a hišće syriši kumpl w Handrijowych cholowčkach doma pokazał, kotrež na nim najskerje kaž string-tanga sedžachu ...

Nó haj, tajke maľke ekscesy su hižo něšto lět nimo. Měrcínej je mjeztym 31 lět, jeho Christina třeće džěco wočakuje, a wón jako samostatny rjemjeslniski mišter ma ruce poľnej džěta. Pětr ženje wjele njepije, 29-lětny nan dweju džěsći steji tež při piću pod kontrolu swojeje Lydije, byrnjež wona pódla njebyła. Měsačny hosćiciel Jan je ze swojimi 33 lětami najstarši, 28-lětny Handrij najmlódsi. Jan je pjekar, jeho Jadwiga ma kwětkarnju. Jeju najstarši hólč hižo na gymnazij chodži, dwójnikaj-holcy na zakładnu šulu a najmlódsi je njedawno do pěstowarnje přišoł. Bohudžak, zo staj džěd a wowka, jeho staršej, sobu na statoku, kotraž so wo wnučki swěru sobu starataj. Bydlitaj na druhej stronje statoka, tak zo jeju žane hewrjekanje zady na zahrodze mylić njemóže.

Jan smjerćrady wo tym powěda, štož je runje tema mjez ludźimi, kotřiž jemu do pjekarnje chodža. Džensa bě to „mandželstwo za wšěch“. Handrij zapřijeće njeznaje, někak jemu za science-fiction klinči. Pětr, wšitko čitacy služownik stata, jemu pomha: „Ty tla šće njejsy ženjeny. A hdyž ja ženjeny byľ njebych, by so ty nětk na mnje wudać móhł.“ „A ty drje maš přemało lófta w swojim pukloće na zarjedze, zo na tajkele ideje přińdžeš!“ „Ja to tola jenož teoretisce měnju, nic praktisce. Wěš, to je rozdžěl: Móžeš sej něšto předstajić, byrnjež to nječiniš.“ „To sej předstajić njemóžu. Čehodla bychmoj to činić měľoj?“ „Snadž, zo bychmoj mjenje dawkow plaćiloj.“ „Ja bych rady wjac dawkow plaćil, wšako bych potom wjac zaslužil.“

„Wostaj jeho“, Měrcín dialog mjez Pětrom a Handrijom přetorhnje, „što chceš jemu wo tym powědać, tón tla ani ze swojeje žonu ženjeny njeje.“ „Bychmoj dyrbjaľoj sto a poľsta ludži na kwas přeprosyc, to njech hišće kusk dočaka. Hdyž tak daloko budže, sčasom přeprošenje na dumpańcu dóstanjeće“, Handrij slubi. „Ja so hišće bóle na twoje přeprošenje na pólerparty wjeselu“, Jan wudospoľni. „Na to móžeš hišće doľho čakać, tón chce jeno swój špos měć“, so Pětr woščěra. „Abo wona“, měni Jan, „abo wobaj“, woľa Měrcín. Wšitcy so směja, Handrij wězo tež a šibale přispomnja: „Moja wowka, ta by přeco prajila: Ludžo sej wo wšěm hubu drěja, štož sami nimaja.“ Zaso so wšitcy wótre směja a po wšelakich powšitkownych njehornych přispomnjenjach sej připiwaja „K strowosći!“ a „Ja će widžu!“ – „Ja će słyšu!“ „A po přichodnej rundze ruma mje dwójce widžiš.“ „Pon so zminu!“

— počahi w njebiesach a na zemi —

Tónle pjatk ma Handrij swobodne a hač do připołdnja smorči. Ničo rjeńšeho, hač wšědny dzeń w jědnačich wosrjedź slónčneje spanskeje na mjehkim ložu wotučić a hišće dale drěmać móc, mjeztym zo druzy ludžo džělaja. Płachta a přikryw wobalatej cyle něžnje kóždy centimeterčk ćěla. Žane winowatosće. Zbóžnosť. Deleka – kaž ćicha hudźba w pozadku – jeho luba bjez kónca telefonuje, bohužel pak to njeje zwučene pluskotanje z přečelkami, ale něšto klinči disharmonisce, potajkim službnje.

Hanka wjele njepraji, jenož hdys a hdys energisce a tohodla kusk wótrišo: „To je tola irelevantne.“ Tute słowo do jeho słowoskłada njesłuša, ale mjeztym wě, wo čo dže. A z kim. Wažna wosoba z instituta njeje ze stawom jeje džěla spokojom, dokelž so z tym něšto na hrački staja, štož je „žiwjenski skutk“ staršeje wědomostnicy, kotraž je so na wuměnk podała. Ta je tež, mój Božo, kak tón dink glaj rěkaše, „džender“ činiła, eh, gender so to piše. To su tajke smjerćmoderne studije wo mužach a žonach. Nic wo tym, štož špos čini, ale wšitko móžne wo tym, hač je docyła muži a žonow a samo, hač njeje hišće dalších splahow. Wšako je splah něšto, štož je sej čłowjek jenož wumyslił, bě jemu Hanka raz rozklaşć spytała.

Handrij znaje žony, muži a – to je w nabožinje nawuknył – jandželki, kotrež njejsu ani to jedne ani to druhe. Jako džěćo chcyšje wón přeco jandžel być, ale hdyž bu jemu štyrnaće lět, je jandžel wotlećał a z tutoho časa je wón ze swojej muskosću jara derje wušoł a nětko so wjeseli, zo to muske njeje to jeničke na swěće. Hanka praji, a druhdy rěči kaž Pětr: Praktisce maš, Handrijo, prawje, teoretisce móžeš to hinak widžeć. Ale to je wšojedne resp. „irelevantne“. Handrij so džiwa, kak móža sej ludžo swój chlěb z tym zasłužeć, zo so wšón luby dzeń wo wěckach wadža, kotrež njedawaja.

Wón ma džensa swobodne, dokelž njedželu wječor na něšto dnjow na twarnišćo w Frankobrodže nad Mohanom pojedže. Lěto a wjac pobrachowacych džělaćerjow dla dyrbi zawod na dobru naladu svojich swěrných spuščomnych robočakow kaž Handrija džiwać, zo njebychu ke konkurency šli. Ně, wón nochce wjac sam na montaži robočić, štož dotal tež rěkaše: Wječor směće prošu kusk dlěje džělać, wšako tak a tak domoj k swójbje njemóžeće. A po nawróće domoj dyrbješje sej płaćenje nadhodžín wužebrić. Te časy su nimo.

Mi so njecha do Frankobroda. Chibazo moja luba sobu přińdže, zo bychmoj po swjatoku hišće kusk po měsće dundać móhłoj. „Haj wězo, čini, kaž chceš, mi je tola wšojedne, hač tam w swojej bydlenkej celi w kontaineru hišće někoho maš,“ šef wulkomyslne praji. „Žiwjenje w mobilnych domach wšak staj zwučenaj, hdyž na waju transportabelny minidomček myslu“, so smějkotajcy doda. A tak so Handrij a Hanka na wječorne piće jabłučkowego wina na hasach, wobnowjenje wobsaha drasćaceho kamora a zabawjenje we wulkotnej diskotece hotujetaj. A připódla budže wón na twarnišću a wona na laptopje paslic.

Dobre wuhlady jeho pozbudžeja, tola stawać, po tym zo je Hanka dotelefonowała. Najwjetši čas za dobry snobjed! A potom wšak bórže wony spodziwny Serbin přińdže, kiž pozdatnje jenož Božidar njeje, ale tež pjenjezdawar. Hanka je hižo tak činiła, jako by čeknyć chcyła („njebudu so tola wot pjenježnika kupić dać“), ale je sama tola dosć wćipna, što to budže.

— kofejpiće ze „skopčkom“ —

Knjez Serbin je dypkowny a njeje sam. Jemu poboku žona steji, kotraž je pak jeho sekretarka pak jeho lubka abo woboje. Wón, business-muž w srěnich lětach, w šěrym sakku a čornych jeansach, ležerno-suwerenje skutkuje. Handrijej přez hłowu šusknje, hač drje „skopčk“ takle wupada. Wšako je Hanka do přichada Serbina měniła, zo to z wěstosću tajki skopčk budže, kiž cyłe krajiny donaha wobžrawa, zo by renditu swojeho fonda stopnjował.

Najebać to je Handrij kofej a tykanc na blido stajił – a za wšě pady blešku whiskyja. Serbin a wona „prajće-mi-Luiza“-žona jimaj napřečo sedžitaj. Wjace wona, snadź džesać lět młódša hač wón, w běhu hodžiny wot samoho wot so njeda. Čim wjac Božidar powěda, kiž je so při chěžinych durjach jenož jako „Serbin“ předstajił.

„Wój staj idealna wobsadka za mój projekt. Staj młodaj, mobilnaj, fleksibelnaj, čłowjekaj z narodnym duchom a swětej wotewrjenaj. Tež waju powaha je projektej hódž, wočiwdnje móžetaj z kóždym derje wobchadžeć. Nimo toho – a to je wažne, hdyž porik angažuješ – su hormony we waju padže perfektnje skutkowali: Wulke rozdžěle su k maksimalnej eficiency fuzijonowali. Wšako kóždy wě: Diwersifikacija je plódnjša hač monotonosć ...“

„Popřejće sej whisky ze mnu?“ Handrij jemu njeprějomne a zwjetša njezrozumliwe hořdowanje přetorhnje a po nyganju hosća jemu naliwa. Dokelž Hanka tajke něšto njepjeje, Handrijej njezeswita, so Luizy prašeć, hač by wona tež kapku wzała. Na tym pak so nihtó njepestorkuje. Handrij a Božidar sej připiwataj, a knjez Serbin pokročuje.

„Mój wulki projekt rěka pławaca wjes. We lužiskej jězorinje. Někak ducent domčkow na wodže, mjez sobu zwjazanych, ze zwiskom ke krajej. Kóždy přichodny wobydler změje swój priwatny přistaw, takrjec garažu za čolm, z kotrymž budže so jónu na jězorach a rěkach po cyłej Němskej hibać móc. Při jězorje budže tež wulke parkowanišćo za awta wobydlerjow a hosći. W oficielnym wopisanju projekta wězo wo serbskej wjesce ničo njestje, to politisce njeby zrealizujomne było. Ale hdyž připad chce, zo tam na kóncu jeničce Serbja začahnu, potom to em tak je.“

Handrij sej cigaretku zežehli a da kurej mjez sobu a knjezom Serbinom stupać. Pjeć cigaretkow pozdžišo je wšo dopowědane. Hancyny jenički zwisk k akteromaj bjesady je jeje ruka, kotraž hdys a hdys něšto mješniš na Handrijowym sčehnje leži. Mjeztym staj so mužej tež na „mzdu“ dojednałoj. Nětko samo Luiza něšto praji: „To tla je jara rjenje za waju!“

— wobchadne njezbožo po feće —

Wječor we wosmich je Handrij pola Ronnyja. Dokładnje prajene w přitulnej, z drjewom wuhotowanej rumnosći wjesneho kluba, hdžež Ronny swoje kulojte narodniny swjeći. Nimo přećelow a swójbných je sej tež někotrych kolegow přeprósyl. Tež Handrija, z kotrymž najblišo hromadže džěła. „Ey, Alter, willste mir nicht mit `nem Spruch auf Sorbisch gratulieren?“ Handrij skrótka na swojim krutym posudku dwěluje, zo ma prawicarja před sobu, přetož Ronny druhdy na naci-stronach facebooka sobu pisa.

Při Ronnyju jeho aktualna lubka steji. Handrij jej mjezwoči hladać spyta, štož tak lochko njeje. Dokelž cyle horjeka jeje jaskrawe čerwjene włosy wabja, jako by do hornca barby padnyła. A dale dele jemu nadriska napřečo tyka, kaž ze silikonom wupolstrowane. Tohodla drje Ines – tak holčka rěka – płať dosahał njeje: Wurězk šata je runja nadram eksorbitantny. Pod nadrami hišće čwak płaťa je, kiž pak za cyły brjuch njedosaha. A puć mjez hornjej a delnej kromu suknički je tajki krótki, zo nahej plecy widžiš, hdyž so Ines wjerći.

Ronny sam so džens w svojich najdróšich, přewažnje z džerow wobstejacych jeansach prezentuje. K tomu čorny shirt bjez rukawow a tež bjez plata na brjuše. Ronny a Ines hromadže njebydlitaj. Hdyž je so Handrij kolegi prašal, hač je to nětk jeho wulka lubosc, tón hrudź wutykujo w najlěpšej naledže wotmołwi, zo je wona wulkotna za łożo.

Hewak so na feće ničo wulke njestawa. Rejować, bjesadować, pić, kurić. Normalna feta. Handrij da so wot holčkow do reje prosyc, doniž z kadlemi při barje wisajo njewostanje. Hdy bě party nimo, wón tak dokładnje sobu dóstał njeje, wšako wědžeše, zo móže w pódlanskej rumnosći na jednej z matracow na špundowanju přenocować. Kak je so wón rano w třoch z bary tam dodrapal, w jeho wědomju wjace składowane njeje. To em tak jo na tajkich fetach, hłowna wěcka, zo móžeš so woměrje wuspać.

Jemu so dziwna scena džije. Pada do žołmojtých hlubin a w nim so něšto wjerći. Na brjuch jemu čežka waha tłóči, kaž hoberska rić. Samsny wokomik jeho cuza ruka na wutrobnje łośkota. Dokelž bywa wjerćenje w čěle dale a njeprějomišnje, spyta ze sceny čeknyć. Handrij woči wočini a wuhlada jemu na słabinje sedžacu Ines. To je jeje rić, kiž jeho tak tłóči. Nic pak ta ruka pod jeho t-shirtom, ta Ronnyjej słuša, kiž so pódla njeho klaka a jemu ze spodźiwnym posměwkom mjezwóči hlada.

„Was wird ´n das, wenn’s fertig ist?“ so Handrijowy hlós praša, bjeztoho zo swoje słowa wodzić móže, wšako so jemu dale a grawočiwišo we hłowje wjerći. Žołmy bywaja dale a wjetše žołmiska, w pozadku slyši koncert smorčenja a hdys a hdys podušene stonanje. „Ines hat Bock auf dich“, Ronnyjowy hlós praji. „A ty?“ so něšto z Handrijowych nutrin Ronnyja praša, kiž serbsce njemóže, ale tola rozumi. „Ich guck zu und mach was mit dir.“

Nětk pak je dosć z wjerćenjom. Njezapcy w nim smjerdžaca fontena z wěrja wutřěli. Handrij so hnydom wolóženy čuje, žołmy so pominu. A z nimi Ines a Ronny. Handrij sej hnydom zaso wusnje.

— w Frankobrodže: Ronny je so zhubił —

W Frankobrodže nad Mohanom stej hubjene wjedro a hišće hubjeňša nalada. Hižo přěni džěn je so wulka hawarija na twarnišću stała a Handrij

dyrbi dwanaće hodžin robočić. Hdyž cyle přepočeny a zapróšeny do jeju puklota w kontainerowej barace zastupi, Hanka pochmurnje na njeho hlada. „Jara romantisce jowle“, wona jěrje přispomnja, na wuskim ložu sedžo, jeničkim stabilnym meblu w tutej móličkej celi. „Je zyma, slyšiš kóždy pjerd z druhich celow. Lědma dychać tu móžeš.“ „To je mi žel, sym sej to hinak předstajil“, Handrij zmotany praji a jej róžičku, kotruž je na dwórnišću kupil, do prózdneje bleše na blidku staji, zo by jej w tej klětce kusk přitulnišo bylo. „Ty sy luby a za tule bědu jow ničo njemóžeš“, Hanka měni, nětk samo z posměwkom.

Ronny z druhim kolegu w susodnej stwičce bydli. Handrij je so runje wudušował, hdyž Ronny z talerjom dönera přińdže. Ronny je za njeju sobu skazał. Handrij je Ronnyjowe zadžerženje někak podhladne. Tón hewak přeco kusk flacowski kadla so kaž přeměneny być zda. Kóždy dzeń so zdwórliwje praša, kak jimaj so wjedže, a kóždu skladnosć wužiwa, zo by kolegu a jeho přećelku poslužował. By-li Handrij do Ronnyja nutř hladać móhl, by w jeho duši žórleško njezwučeneho činjenja spóznał: Ronny pokući.

Sobotu rano – tak sej Ronny mysleše – je wón čertej ruku dał, kiž jemu šepťaše: Ty sy přenormalny, wostudły. Jeničce činiš, štož wšitcy činja. Nětk je skladnosć přišla, něšto cyle njewšědne dožiwjeć: seksualny třiróžk bjezkónčnje čěčaceje požadosće. Njedžiwajcy wopitosće je tuta fantazija jeho muskemu srjedžišću sylnje rosc a kruće sprostnyć dała, a tohodla nječahaše Ines k jeju borlešku w kućiku, ale k spjacemu Handrijej wosrjedz ruma. Čert w nim nětko tež jej šepťaše: „Du bist doch auch für Abwechslung, heute machen wir's zu dritt.“ Wona wotmołweše bjeze slowow, ale čím jasnšo: Ines wobpřima Ronnyjowe lěwe bjedro, čehnje kadlu dele na špundowanje a so na Handrijowy delni žiwot syda. Potom maserowaše spjaceho Handrija ze swojim zadkom, kiž Ines dopředka a dozady hibaše, mjeztym zo wona swój jazyk Ronnyjej do huby tłóci. Tež wona je čertej ruku dała.

Hdyž je Handrij wotučil a so na njeju wubluwał, je so Ronnyjowy čert njejapcy zmynyl, jako tu ženje byl njeby. Samsny wokomik Ronnyjej sproscak wusnje a so ani we wonej nocy ani přichodny dzeń hižo zbudzić njeda. Kadla scomter swojim najlěpšim stawčkom běše zamučeny. W nim běštej strach – před čertom, a hańba – před Handrijom. A kak by Ronny durje swojeje duše zaračić měł, zo njeby so čert wrócić móhl? Ale snadž je so čert něhdže w pincy duše schował a jednoho dnja zaso do bydlenkeje

stupi? Póndželu Ronnyjej swita, zo běše jeho žedžba za njewšědnym kikom lóšta, wšojedne kak, čertej zastupny lisčík. W tutej žedžbje čert kaž ryba we wodze pluwaše. Tohodla dyrbyeše biotop čerta wusušíc. Wón dyrbi swój dotalny program žiwjenja na kóždy pad změnić, w kotrymž je so čert runja wirusej na kompjuterje do jeho intimnych začuow zadobył.

Tak Ronny swój strach přewiny, ale hańba džen a bóle přiběra. Štwórtk dopołdnja, hdyž runje chwilku samaj na róštach stejitaj, Ronny pokornje a bojazliwje na Handrija hlada, doniž z wulkim napinanjom słowčko po słowčko z erta njewutłóči: „Bist - du - mir - noch - böse“, a potom cyle chěťř: „wegen der Sache Freitagnacht?“ Handrij jemu direktnje do woči hlada a jeho kruće za ramjeni přima: „Ich hab’ geschlafen wie ein Stein und irres Zeug geträumt. Sonst war nichts.“ To njebě lža, wšako njeje so pola njeho ani kuska hibało, hdyž staj Ines a Ronny jeho rozbudzić spytałoj. Jeho duša běše kaž zamylene džěćo, njewědzaca, što to wšo dyrbi.

Štwórtk připołdnju je so wuwjedriło, wonaj stejitaj w hrějacym nazymskim slóncu. Druhdy je spodziwnje w počahu mjez ludźimi. Su-li hromadže do hlubin swojeho byća hladali, su po tym pak wotcuzbnjeni pak wosebići přećeljo na čas žiwjenja. A Handrij a Ronny staj sej nětko najblišej přećelej na swěće. Najprjedy ze stron Handrija skerje ze sobuželnosće dla roztorhanosće kumpla a jeho sprawneje prócy. Ale při tym Handrij dale a bóle zaznawa: Njewotwisnaj wot toho, „štož ludžo praja“, staj sej tola podobnaj.

Tola pjatk je Ronny nadobo přeč. Po džěle je Handrijej hišće prajił, zo chce sej něšto wobstarać. Kolega Jens, z kotrymž je pječ dnjow w stwičce bydlił, njech jeho wačok sobu do hostela wozmje. Woni štyrjo běchu sej tuni kwartěr w měsće namakali, zo bychu sej podlěšeny kónc tydženja w błyskotacej metropoli nad Mohanom lubić dali. Wutoru budže swjaty džen w Sakskej, póndžela je tuž přewšo witany mosćik, wólny džen jako narunanje za nadhodžiny. Krasne to wuhlady na štyri dny wulkoměšćanskeje zabawy.

Jens wačok na Ronnyjowe ložo staji a je z tym rozsudził, zo dyrbi kolega w dwuposchodowym ložu deleka spać. Wón sam so horjeka lehny, zo by powotpočnył, doniž Handrij wokoło rózka mjezysćěny njewoła, hač njechaja nětk won do wječorneho žiwjenja na dróhach. Ale hdže jenož Ronny tči? Handrij jemu SMS sće a čaka. Wotmołwa přińdže hakle za pječ mjeńšin: Wšo o.k. Nječakajće na mnje. Handrijej je wšo jasne: Ronny je so něhdže

při kofeju do někajkeje holčki zahladał a je nětk pola njeje. Tola ani sobotu ani njedźelu so kolega njeprizjewi, na což Hanka Handrijej porokowaše, zo so dosć wo swojeho „labilneho“ kolegu njestara. Snadź wón dawno z drogami natykany něhdže poľmortwy leži. Potajkim slěduje druha SMS, druha wotmołwa: Mi so derje wjedže. Hač do jutře dopoľdnja.

„Widziš“, Handrij praji, „porno nam ta holčka pónđzelu swobodne nima, dyrbi zas na dźěło, a Ronny změje za nas chwile.“ Woprawdže Ronny hižo rano we wosmich do stwy zastupi, hdžež wšo hišće spi. Wón pak je wuspány a čaka, ze swojim smartfonom sej hrajkajo, doniž najprjedy Jens a potom Hanka a Handrij njewotući. So wě, zo so jemu wšitcy připoľdnicuja, pola koho je był. Wón pak wjac njepraji, hač zo bě to znajomstwo ze starych časow, žane lubosćinske wěcki, wón je samlutki na konopeju spał.

Popoľdnju sej pobyt w krasnej kupjeli popřeja. Krótko do kónca Hanka hišće raz w sawnje sedži, Jens na léhadle spi, a Handrij so z Ronnyjom we whirlpoolu kupa. Wot sylnych prudow z hlubin poola dataj swoje čěto něštow centimetrov pod hladžinu wody zběhnyć a pomaľku z nohami teptataj, zo su štyri kolena porno sebi widžeć. Z nadlochćomaj so na kromu podeprěwataj. Wosrjedź šumjenja so Handrij praša, hač Ronny džens wječor zaso k swojemu kumplej pónđže.

To njeje kumpl, to je žena. Ale ně, wona ma službu. Handrij šibale na njeho hlada: „Also doch ...“ Ně, sym woprawdže na konopeju spał. Wona bydli w Rüsselsheimje, hižo pjeć lět. Handrij na to myśli, štož je jemu Ronny wo Ines prajił, a chroble přispomnja: A tuta Rüsselsheimska holčka drje njeje dosć wulkotna we łožu? Ronny skrótka přemysluje. Wona běše samo najwulkotniša, nic jenož we łožu. Handrij hižo ničo njerozumi: Potom pak njebych sam ... abo bě wona tola sobu na konopeju? Ně, je w druhej stwě we łožu přenocowała, tež sama. Wěš, z namaj je to kusk komplikowane. Wona je mać mojeje džowki ... Handrij z rozdajenej hubu na njeho hlada. Kajki to spozđiwny film?

Nětko Ronny jemu powěda, zo bě wón něhdy z tej holcu hromadže, poľ lěta. A jako bu samodruha, staj so rozešło. Wón bě bjezdžěľny a nochcyše z njej swójbu založiť. Znajmješća nic tehdom. Zdobom so čuješe wobšudženy, ženje njeběštaj wo tym rěčaloj, zo chcetaj so ze staršimaj stać. Štož w jeje brjuše rosćeše, bě jemu dospoľnje cuze, haj, to bě zadobyywar do jeju počaha a do jeho žiwjenja.

Hdyž bě wón jej chětro raznje na wutrobu kładł, tón problem prošu w běhu přichodneju měsacow wotbyć, jej ničo druge njezwosta hač čeknyć, k swójbje swojeho bratra, kiž džěła w awtomobilnej industriji w Rüsselsheimje. Tam je so holčka potom narodžila a wotrostła a jeje mać je mjeztym wukubłana hladarka w chorowni. Zo je Ronny nan džěšća, wona ženje nikomu rjekła njeje. Dokelž za nju Ronny nan njeběše, wšako te džěčo měć chcył njeje.

Čehodla chcyše wona te džěčo tehdom na kóždy pad měć, byrnjež sy ty takrjec swój podžěl cofnył? so Handrij praša a doda: Wona džě chcyše će jako lubca a nana měć, nic pak prosće jako dawarja symjenja. Dokelž widžeše w džěšću naju lubosć. A čím bóle sym so z jeje zdalował, čím krućiši běše jeje rozsud. To spodziwnje klinči, bě pak jeje wěrnosć: Wona chcyše sej z džěšćom lubosć wobchować, kotruž sym jej wupowědžil. Najskerje dyrbiš žona być, zo by to zrozumić móhl.

Ronny pak ju zabyć njemóžeše, jeje krasnej zelenej woči, kak je so wona jemu cyle něžnje přitulala. Žana žona po njej njeběše kaž wona. A, spodziwnje dosć, byrnjež so swojemu nanowstwu spejčował, tola přeco zaso začuwaše, zo je wona něšto wot njeho sobu wzała, štož jemu cyły čas někak pobrachowaše. A do wotjězda do Frankobroda – „ich weiß nicht, was mich geritten hat“ – bě jej SMS pósłał, hač njebyštaj so zaso jónu widзец móhłoj. Z jeje připrajenjom ličil njeje. Wona bě prosće wotmołwila: Čehodla nic? Kathrin, tak wona rěka, nima muža a z džowčičku Judith bydli přeco hišće w bydlenčku pod třěchu w domje bratroweje swójbje. Jej so styska, nic hižo za Ronnyjom, ale za Łužicu, wón Handrijeje powěda. Chce wróćo, tak spěšnje kaž móžno, wšako ma wjele přecelow w starej domiznje. W „zapadže“ so wona přeco hišće kaž „na wopyće“ čuje, ma jenož mało znatych.

Nó haj, staj wjele bjesadowałoj a při rozžohnowanju staj so samo cyle skrótka wokošiloj – ale jenož na lico, kaž bratr a sotra. Wšo běše přewšo přijomne, njekomplikowane, wšako je kapitl Ronny za nju „wothóckowany“, kaž Ronny praji. Ale wona so wjeseli, zo so wón za jeju džěčo tola zajimuje. Woni tři su po měsće dundali, w zwěrjencu byli a Ronny je so ze swojim džěšćom samo helčić započal. A nětk chce jimaj při nawróće do domizny tróšku pomhać, byrnjež jeho pomoc poprawom njetrjebałoj.

„Ich hätte da ein Haus für euch, also ihr könnt es ja mit zwei getrennten Wohnungen einrichten, wenn ihr wollt“, Handrij měni a Ronnyjej wo

projekće pływacych chěžow powěda. Zo sej knjez Serbin tam najradšo jeničce Serbow přeje, Handrij njepreradzi. Hdyž tak daloko budže, jemu – Handrijeje – zawěšće něšto do mysli přińdže, tón problem rozrisać.

— w kraju sonow —

Slónco w boži domčk dže. Čornej wobrysaj muži so před čerwjnym wobzorom wotrysujetej. Stejitatej na kromje jězora. Nalěwo mjeńši a jakny Handrij, naprawo wjetši a wuskohrudźny Ronny. Wobaj z nakrótko truhanymi włosami, tón lěwy z čmowymi, tón prawy je blond. Wobaj staj hišće w krótkich, kusk zapróšenych jeansach z twarnišća, wšako staj hnydom wot džěła sem jětoj. Kosmatej noze lěweho w sportowych črijach tčitej, hladkej noze muža na prawym boku bosa w pěsku stejitej. Wón ma módru spódnju košlu, tón lěwy načahuje nahe hornje čělo poslednim pruhom slónca napřečo. Zady njeho stupa kur do njebja. Mužej mjelčitatej.

Chwilku pozdžišo. Knjez Serbin je ze swojeho landrovera wulěžl a Ronnyja strowi: „Ah, Handrijowy pomocnik, fajn, pomhaj ći Bóh.“ „Na wiki“, Ronny wotmołwja, kotrehož je Handrij wčera wječor z wjacorymi popisanyimi cedlkami na zetkanje ze Serbinom přihotował. Knjez Serbin dawa kadlomaj ruku, znowa na Ronnyja so wobroćejo: „A zwotkel sy ty?“ Ronny skrótka přemysluje: „Bau ..., äh Budišin.“ „Nó, widžiš, jowle je wjele rjeńšo hač we wuskich hasach města, nic?“ Ronny zastróžany na zady Serbina stejaceho Handrija hlada, kiž demonstratiwnje nyga, a tohodla wotmołwi: „Haj.“

Prjedy hač by so Serbin wbohemu Ronnyjeje dale připołdnicować móhl, so Handrij słowa jima a póčnje nadawkarjeje aktualny staw swojich prócowanjow wo dobywanje wobydlerjow přichodnych pływacych domčkow wobšěrnje rysować. Mjeztym so mužojo na drjewjany mosćik do jězora podadza, Serbin jako přeni. Skónčnje tón Handrija přetorhne: „To drje budže posledni ćopły džen złotoho winowca. Tuž njebudžemy předołho wuradźować, wšako chcetaj so zawěšće hišće tule na městnje waju noweje domizny wukupać.“

Handrij, kiž so kóždy wulki rózka na kupanju w lódzymnej rěčce wobdžěla, tule mysličku wita, za jeho poměry je džensa hišće přijomnje ćopło, a Ronnyjeje do wucha šepa: „Baden!“ Tón pak njewěriwje znapřećiwja: „Zyma!“ Serbin njeđiwajcy toho na chatu blisku pobjoha pokazuje.

„Ja póndu wječer spřihotować, za poł hodžiny budže wšo hotowe. Potom waju tam wočakuju. Při wječeri móžemy hišće něšto praktiskich wěckow dorěčeć.“

Knjez Serbin wotchadža a Handrij skoči, krótke jeansy, spódnje cholowčki a sportowe črije so wuzuwši a na kromje mosćika wostajiwši, z nohomaj najprjedy do jězora a z dale a mócnišimi storkami won płuwa. Ronnyjej nič njezwostanje, hač so přizamknyć. Porno Handrijejej wón spočatnje ze zymu klepota a tohodla hišće spěšnišo do samsneho směra płuwa. Džesać mjeńšin pozdžišo staj zaso wonka na mosćiku, hdžež mjeztym wulkej trěni ležitej. Knjez Serbin je kaž starosćiwy nan. Tak so skrótka wótrějetaj a so najprjedy bjez drastow na trěni sydnjetaj a noham nad wodu bimboľić dataj. Miła měrna atmosfera jeju wobdawa. Pachnjetaj sej jednu, Handrij čini selfie a je Hance sćele – z postrowom „z lěča w jězorinjė“.

W dale a čilišej bjesadže wo džeń a wjetšich wušparanjach na aktualnym twarnišću staj na čas zabyľoj, doniž njezasłyšitaj kročeľe na mosćiku. Wobrocítaj so – ale přepozdže: Něžne krute ruki jeju do wody storča. Hanka a Kathrin so ze směchom pukatej. „Što jowle činitej?“, Handrij holcomaj přiwoľa, kotrejš so w podobnymaj swěťymaj šačikomaj blyščítej a so přeco hišće wótre smějetej.

„Šofer knjeza Serbina je naju wotewzał a sem dowježľ. Nětko budžemy wšitcy hromadže wječerjeć“, Hanka praji. Kathrin je na krótkim dowolu pola staršeju w Budyšinje, tohodla móže Judith džens wječor jónu sama pola džěda a wowki wostać. „Pójtaj skónčnje!“ Holcy so do směra chaty wotsalatej, Handrij a Ronny dyrbitaj so najprjedy zaso z jězora wudrapać.

— spočatk wichorojteje nocy —

Knjez Serbin so hižo do wječerje wo to stara, wšěm z wulkich karafow ze smjerćdrohim a jara sylnym čerwjnym winom porjadnje naliwać. Kadli mataj k tomu hišće cyle wosebity whisky pić. Při wječeri sej přichodne žiwjenje w swojej pľuwacej chěžce wumoluja. Handrij chce, kaž dotal w jeju mini-domčku, spansku horjeka měć, ale prošu jako kupľu z fleksibelnje zasľonjujomnymi škleńcami a ľožom wosrjedź ruma, zo byštaj z ľoža do njebjha hladać móhľoj. So wě, zo so wulki knjez Serbin k tajkim detailčkam njewupraja, ale hdys a hdys rjeknje: „Mi so ludžo z njebojaznymi wizijemi

lubja. “ A jako wuraz připóznača dóstanje Handrij znowa keluch poľny wina a škleńcu whiskyja.

Ronny wjele z rozmoľwy njerozumi, dokelž knjez Serbin nimo por němskich słowow w zwisku z hospodarskimi wěckami – Risikokapital, Erschließung der Infrastruktur, rutschgefährdete Bergbaufolgelandschaft a tak dale – jenož serbuje. Zo je Kathrin tu, na Hance zaleži. Wona je Serbinowemu šoferej, kiž njejapcy pola njeje doma zwonješe a ju na tutón wječorny termin prošeše („Wašemu mužej so bjez Was wostudži“), prajiła, zo dyrbitaj potom tež druhemu mužej žonu sobu wzać, derje wědžo, zo je Kathrin spontana dosć, tajke něšto sobu činić. Wonej stej so spřéceliľoj. Hanka běše sej přez Handrija a tón wot Ronnyja jeje handyjowe čisło wobstarala a ju skontaktowała – poprawom z wědomostneho zajima („motiwy ludži, so do Łužicy nawróćić“). Ale mjez nimaj běše wot přenjeho wokomika tajka hľuboka přezjednosć, zo žedžbu za krutej zwjazanosću začuwaštej.

Po wječeri dže knjez Serbin „in medias res“, štož je ľaconsce a ani Handrij ani Ronny njerozumi. Hanka rozumi, ale wona je maksimalnje z poľ wuchom při wěcy Serbina, wšako z Kathrin runje w kućiku stwićki wotputanje na křesle sedžo wo počahu mjez žonu a mužom bjesaduje, mjeztym zo tři mužojo hišće za blidom kokaja. Wonka počnu wichorec hólcy zachadžeć, dale a hórje. Abo kaž su připoľdnju w powěsčach připowědzili: Nižina z wichorom so hladajcy bliži, němska meteorologiska služba warnuje za nóc tež we Łužicy před njewjedrom a wuwróćenymi štomami. W přitulnej kuchinskej komorce chaty pak je hišće tak ćopľo, zo ani Handrija zyma njewoběhuje, byrnjež bjez košle a bosy na ľawce sedžaľ.

Tola nětko chce raz před durje hić, zo by jednu kuriľ. Z toho pak ničo njebu, dokelž wonka runje nawal orkana kaž na sewjernym morju howri, a powětr je poľny toľstych krjepjelow zymneho dešća. Durje chěť zaso zaprasnywši so Handrij do ćopľeje stwićki wróci. W jeho awće jeho spódnja košľa a kožana jaka leži, ale puć přez njewjedro je jemu předoľhi. Nutřka knjez Serbin Ronnyjej runje praji, zo je „gudd typ“, kaž je so prócowaľ, serbskeho hólca hrać. „Hab ich noch nie erlebt, sonst ist das immer umgekehrt. Sorbische Jugendliche spielen Deutsche.“

Ronny, kiž je dawno přewjele piľ, Serbinej wuplapota, zo so poprawom „ziemlich deutsch“ čuje, a zo nětko na „nacionalnje nastajenych“ stronach w facebooku komentary pisa, po tym zo je w interneće wobrazy z přiwalom

„čekancow teje Merkelki“ při bayerskej hranicy widzał. „Dyrbiš něšto za to činić, zo naš kraj naš kraj wostanje.“ Šědźiwý Serbin smilnosćiwje na młodeho suchača hlada a jeho nanowsce powučí: „Kóždy pyta za blečkom swojeje nadźije; a hdyž sy je namakał, druhim hižo za zło nimaš, hdyž tež woni pytaja.“

Tajke městno nadźije zda so tule zhromadženym płuwaca wjeska być. Handrij to wšo słyši a počnje rozumić. Ludžo, wo kotrychž so wón tuchwilu w nadawku Serbina prócuje, nimaja pjenjezy do twara swojeje chěžki tyknyć, ale wulkoprojekt financować, z kotrymž chce Serbin cyły teren zwičnjeć. K tomu słuša tež „infrastruktura“ („Handrij, chceš tola tež korčmu, wobchod, porjadne parkowanišćo a tak dale měć!“). A wšitcy, kotřiž pjenjezy dadža, móža wo zwičnjenju areala při a na jězorje sobu rozsudzić. „Čim wuspěšniši budžemy, čím rjeńše za něšto lět Waše chěžki. Tohodla trjebam młodych ludži, kiž maja žiwjenje hišće před sobu a kiž chcedža swoje perspektiwy wuwivać“, Serbin lubi.

Handrijej je Serbin cyle ekskluziwny poskitk wobradził: Njetrjeba ničo wjac, hač swoje – darmotne – džěto do wulkoprojekta inwestować, njetrjeba ani fenka k tomu dać a móže, jeli dosć chwile za wšě tute nadawki w swojim wólnym času měł njeby, Ronnyja do projekta zapřijeć. „Zjawna ruka je zwólniwa, mi cyłu wěc přewostajíc, přetož za tajke něšto trjebaš njebojaznych ludži. Wěš, druzy maja strach, so w něhdyšich hórnistwowych kónčinach pjenježnje angažować, dokelž je so z blakami zemja zesunyla a dotal dosć dowolnikarjow z Berlina přijěło njeje. Ale za čo mamy českich a pólskich turistow, kotrychž lěto a wjac k nam jězdźi?

„Z-zajimawe t-to je“, Handrij wujakota a praji, zo dyrbi sej wěc hišće raz přespać. Nochcył druhim ludžom zeškodžeć, hdyž jim snano jenož něšto napowěda. Nimo toho jutře rano twarnišćo na njeju čaka. „Derje“, Serbin na časnik hladajo praji, „džemy spać. Jutře rano njech sej kóždy w kuchni wozmj, štož za snědań trjeba. Ja budu w pukloće pod třěchu spać, trjebam swoje wuhladko. Deleka nalěwo je lěharnčka, wjele wjac hač dwójne ložo w njej njeje, tam móže jedyn porik spać. A naprawo je mólička bydlenska z tepichom a kawču, z kotrejež móžeće sej ložo činić, jednora technika.“ Wón so smějkota. „A runjewon je mała kupjel. Hač do jutřišeho!“

— přewróty zwonka planow —

Jan běše hamtej tola wozjewił, zo je na swojej zahrodže wjelka widzał. A z jeho informacije su hamtscy mužojo posledni kamušk wobrazo „problematiskeho wjelka“ sčinili. Ministerstwo je tomu přizwoliło, mylaka lužiskeje kulturneje krajiny zatřělič dać. Ale w tutej wichorojtej nocy wjelk hranicu do Pólskeje překroči, tohodla jeho hižo njenamakaja, wón je kaž ze swěta. Budu drje hišće tydženje dołho za nim pytać – podarmo.

Ronny chce so na mjehki tołsty tepich lehnyć, po tym zo je za Kathrin konopej na ložo přetwaril. Do toho je na jeje staršeju zwozwonił a jeju wo to prosył, „naju džowčičku“ jutře do pěstowarnje dowjezc, dokelž wjedra dla jowle přeč njemóžetaj. – Pój ke mni, njejsym džě so wróčila, zo by ty kaž psyk pódla mje ležał, Kathrin praji. Wón so kedźbliwje na kawč poda, pod zhromadny přikryw, dótknjenju so wuhibujo. Wona jemu hubčičku kaž padacu hwězdu na čolo stłóči: Dočakaj hišće tróšku, trjebam chwile, wona praji a w tym wokomiku staj sej wusnyłoj.

Hanka do kupjele chwata a chce so woměrje horco wudušować. Handrijej, kiž wo wudwjerna zeprěty steji, myse kaž chěť so měnjace wobrazy w filmje přez hłowu leća, steji pak tam hižo napoť spicy: Widži so znak na kulojtm běłym ložu ležeć a přez škleńčanu kuplu do módreho njebja hladać. Wšě wulke wokna su wočinjene a cuni ćopły wětřik jeho kožu majka. Pódla loža so Hanka w běłym kupanskim płašću zjewi, wotwjazuje suk před brjuchom a ćisnje drastu z jednym přimkom cyle lochce dozady. Wón na jeje přizemjenje na lětanišću lóšta žadosćiwje čaka, ale wona k njemu dóńć njemóže, dokelž je w tutym wokomiku zady stwinych duri wulki ropot słyšeć. Tołsty wobužny muž durje wotprasnywši na njeju suta. Za nim su daše postawy, někak znate, ale tola cuzy. Tołstuch njemdrje woła: „Hladajće, tam tón lochki ptačk je. Přehejsuje ze swojej lubku naše fenki, kotrež smy sej z z prócu a potom nalutowali. A za čo smy to činili? Zo by twarski pomocnik playboyja hrał!“

Tón njemdry wukřik w sonje Handrija zaso zbudži. Da swoje krótke jeansy na špundowanje padnyć, sam padnje na ložo a sej hnydom wusnje. Hdyž je wotučil, leža tež jeho spódnje cholowčki při ložu a Hancyne mjezwočo je bjezposřednje před jeho wočomj: „Što to dyrbi, knježe zaspanco, za čo z tobu w tutej spodziwnej chaće přenocuju?“ Wonka wichor bjez přestawća howri. Wonaj so bjeze słowow namakataj

a tworitaj katamaran na žołmach wótře šumjaceho morja, doniž na kupu zbóžnosće njedóndžetaj.

Wróciwši so z wjercha zboža a nětko – najebać njewjedro wonka – kaž w ćopłym mjehkim pěsku slónčneho přibrjoha ležo, Hanka praj: „Kathrin je před poł lětom wot wuja, kiž džěci nima, statok zdžědžiła. Tež tohodla chcyš wroćo do Łužicy. A na statoku je městna dosć a nadosć. Na jednej stronje za swójbičku Kathrin a Ronnyja, na druhej stronje za naju. Njetrjebamy ničo wulkeho inwestować – nimo twojeju rukow džěła“, wona basnisce doda. „Tutu wěcku z riskantnym kapitalom radšo druhim přewostaj, kiž wjac w móšni maja hač mój. A jeli chce knjez Serbin twoju pomoc měć, njech ći za to płáć!“

„Holčka, ty sy echt mudra. W zašlych dnjach sym takrjec wjac króć mjez wjelkami był. Ale na kóncu je wšo o.k., jako njeby ničo było. Ja će lubuju. Bych će tež hewak lubował, ale mi so to wšo lubi. Žiwjenje je rjane.“ A nětko sej tež wonaj wusnjetaj.

Knjez Serbin hišće njespi. Jeho sekretarka-lubka je jeho džens sčasom warnowała, zo so běrc w nadawku wšelakich wěricelow w jeho wili rozhladuje. Njech knjez Serbin radšo hišće wěsty čas w njeznatej chaće znateho wostanje. „Jutře budžemy dale hladać.“ Tola nadobo so jeje cuni hlós w telefonje přiwótři: „Njeje da ći tón zažlokany analfabet, kiž za swojimi tunimi cigaretami smjerdži kaž kadołb, skónčnje pjenjezdawarjow zorganizował, kiž tak nuznje trjebamy? Hladaj jenož, zo ta profesoralna puža, jeho přećelka abo žona abo Bóh wě što je to do spodźiwneho počaha, jemu to wšo zaso njewurěć!“

copyright: Piwarc (Marcel Brauman z Łuha w Hornjej Łužicy w Sakskej) /
wozjewjene w nazymniku 2017
kontakt: marcel@piwarc-hamburgski.de

Handrij w hodownym chaosu

Powědančko (III) z pjera Piwarca

Přispomnjenje za režiju fantazije čitaceho: Hłowna wosoba Handrij je mlody twarski pomocnik, kiž so zhromadnje ze swojej wědomostnej lubej Hanku žanoho wšědneho abo wosebiteho wužadanja njestróži, hač rěčneje rewolucije (nowela 1) abo wjelkow wšelakeho razu (nowela 2). Přiwšěm ma wjele šposa.

Tule je třeća epizoda, kotraž so do hód a po hodžoch wotměwa. Naš njewšědny porik je njejapcy ze situaciju konfrontowany, kotraž w dotalnym dźesaćlětnym zwjazku njeběše předstajomna.

— překwapjenka při snobjedže —

„Što měniš, nochcemoj so klětu ženić?“, so Hanka ze šalku kofeja w ruce při njedźelskim snobjedže Handrija praša. Tón pak so wuwijnje: „Druhdy maš po kemšach najzajimawše ideje.“ „Móžeš z toho wuchadžeć, zo swjaty duch we mni znajmjeńša hišće hodžinku po tym skutkuje“, so wona smějkota. Handrij je tak překwapjeny, zo zabudže, sej cigaretku zažehlic. „Njebych so poprawom ja tebje prašeć měł, hač chceš so na mnje wudać?“

„Za to sy džesać lět chwile měł, bjeztoho zo sy to hdy činił“, wona bjez poroka wotmołwi. „Dokelž sym přeco z tym ličił, zo ty nochceš.“ „Sy woprawdže mudry, Handrijo, tak je. Njeksym njewólnica konwencije. Nětkole pak hižo nchtó z naju kwasom njeliči – potajkim móžemoj kwasować. Wudata na tebje dawno sym, a ty na mnje ...“ „Bjezdwěla, Hanka“, so Handrij směje. „Kwas pak je wulka wěc, a kak chcemoj ze swójbnyimi naju lubosć swječić, kotřiž ju wotpokazuja? To tola njeje woprawdže wjeselo.“

„Maš prawje, Handrijo“, Hanka praji a napoľ žortnje přida: „Dočakajmoj, doniž njebudu wšitcy njeboh. Na tute wašnje móžemoj sej dale fenki za kwas lutować, kiž tak a tak nimamoj, a sej radšo druhe wjesela popřewać.“ A z tym je tema kwas mjez kemšemi a kopańcu wothóčkowana.

— kontrowersa po kopańcy —

Poslednja hra do zymskeje přestawki je skónčnje nimo. A Handrij je runja svojim sobuhrajerjam hotowy. Łódzymny wětřik scomter njepřijomnym miholenjom jim na čuwy dže. Wšitcy chwataja do kabiny a hnydom dale pod dušu, zo by jim ćopła woda zymu a napinanje z kosćow a myškow wučěriła. Pódlu Handrija steji Matej, błěduški student. „Praj nož, Handrijo, sy tola tajki serbski multiplikator, njechaš pola nas sobu činić za serbski parlament? Potom móžemy wšě naše serbske naležnosće do svojich rukow wzać.“

„Multi... što? Mam druhe wěcki radšo w ruce hač tajke – naležnosće. Alzow, ja rady křesła njewusyduju, ale radšo na róštach steju.“ Matej, kiž je swoje dothe, suche ćělo mjeztym dospołnje z ješćom pokrył, njezamylny doda: „Wěš ty što, chcemy zaso kulojte blido zarjadować, to budže tež tebje zajimować.“ „Kulojte łožo by mje bóle zajimowało. Ně, Matejo, to ničo za mnje njeje.“

„Handrijo, sy tola mudry kadlička a derje wěš, zo Domowina hižo sexy njeje a zo jako Serbja něšto atraktiwnišeho trjebamy.“ „Moja Hanka je sexy, zo bóle njeńdže, to derje dosć wěm. Ale zo by twój parlament sexy być móhl? Wóndano sym w telewiziji tutoho, kak wón glaj rěkaše, knjeza Šewblu wuhladał ...“ „Ale ja rěču wo serbskim parlamenće, nic wo zwjazkowym sejmje, Handrijo!“

„Njepraj mi jenož, zo sy ty tajki sejmikar?!“ nětk wot druheho boka Mateja Křesćan woła. Małki, tróšku zasadźity, ale, hdyž dyrbi być, jara spěšnje běhacy hrajer, jako srjedźny nadběhowar nimale kóždu šansu wužiwa, kotruž jemu druzy porjadnje přihrawaja. Či to bohužel lědma hdy činja, tohodla je mustwo tuchwilu na poslednim městnje wokrjesnje ligi.

Matej so jemu přiwobroći prajo: „Druhdy dyrbiš něšto nowe spytać.“ „To tla je kał. Jeli maš dobru žonu, tola tež druhu wuspytać njetrjebaš. Smy jako wjesny klub Domowinje přistupili, a to ma dosć lépsinow za nas.“ „Naš serbski swět je wjac hač někajki wjesny klub, trjebamy wjetši ramik za našu rěč a kulturu.“

Handrij je z wotpryskanjom hotowy a so hišće mokry, z trěnjom přez ramjeni, před Mateja stupi. „Pój do kabiny a mi radšo powědaj, hdže je najlěpša shisha-bara w Drježdžanach a kajke su holcy na twojej uni!“

— Marja pola Hanki —

W samsnym času je Hancyna młódša sotra Marja swoje powědanje wo aktualnej powołanskej kročeli muža dokónčiła: Wot najnowšeho džěła jako wotrjadnik a ma tři a poł tysac netto. „Nó, to je tola fajn“, Hanka praji. „Poprawom mje to njezajimuje, ale što da čí twój Handrij takle kónc měsaca domoj nosy?“ so Marja wobhoni. „Tysac a něšto.“ „Božičkecy, a to čí dosaha?“ „Dyrbi dosahać, to je wjac hač prjedy, mój z minimalneje mzdy profitujemoj.“

„Jězusmarja, pon je wón prjedy wěsće z Hartz štyri domoj přišoł?“ „Wón sej ženje ani fenka wot stata žadał njeje. Ale maš prawje, tehdom njeměješe z džělom wjace, hač hdy by doma wostał.“ Marja so w skromnje wuhotowanym mini-domčku rozhladuje. „Hanka, ty tla njemóžeš wěcnje kaž w studentskim lěhwje žiwa być! Hdyž chceš swoje powołanje dale

kaž konik pěstovač, jeniče z vědomostneho zapala, bjez starosćow wo porjadnu swójsku mzdu, trjebaš muža, kiž derje zasluži. Na příklad tón Klawš w instituce, kiž je so dawno do tebe zahladał. To tola kóždy widži!“

„Sym drje z Klawšom spřečelena, wón je dušny kadla, ale njeje muž za mnje. Nimo toho muža mam.“ „Moja najlubša sotřička, porno všem druhim swójbnym sym će tehdom zrozumiła. Tónle jednory, jakny pachot běše wězo, kak bych to najlěpje prajiła, přírodníši hač naši sobustudenca – a hač wony spodziwny profesor, do kotrehož sy so najprjedy zalubowała. Ale twoja afera traje mjeztym džesać lět ...“ „To njeje afera!“ „Wodaj prošu, ale za dalších džesać lět budže wón brjuchaty na konopeju sedžeć a RTL dwaj hladać. A w starobje budžetaj na socialny hamt chodzić, dokelž waju renta za žiwjenje njedosaha.“

„Lubujemoj so, hotowe. A ty hladaš přewjele telewizije a tunich filmow poľne předsudkow. Što twój Dieter džensa čini?“ „Tón so z naju hólcom w kupjeli zabawja. W tej harje njetrjebam póďla być, jako wučerka mam pjeć dnjow wob tydžeň džěći cuzych ludži wokoľo so. To dosaha.“ „Ale hewak je wšo w porjadku?“ „Haj, wón je jara dobry nan.“ „Ja měnju jako mandželski.“ „To wězo tež. Je tola normalne, zo njeje wšo hižo kaž na spočatku. Nimo toho wěš, zo běše moja cyle wulka lubosć druhi. Ale čłowjek dyrbi rozum wužiwać, dyrbjach na wšědny džeň myslić. A z Dieterom je žiwjenje derje organizowane.“

Sotře sej z likerom připiwatej. „Na naš přichod we Łužicy“, Hanka praji. „Nó haj, hdyž Dietera w zawodže zaso jednu runinu wyše pósćelu, potom budže do Mnichowa hić dyrbjěć. To wězo sobu póńdu.“ „To tebe a mje rozeznawa“, so Hanka smějkota, „hdy bychu mje jutře do New Yorka powoľali, by mój muž ze mnu sobu šoľ.“

— směch w kabinje —

Do kabiny so wróćiwši sej Handrij blešu piwa z kašćika w kućiku hrabnje, ju ze zubami woćini, trěnje na ľawku čisnje a so ze zadkom na nje padnýć da. Šěrokonohaće sedžo a spokojom cyle wotputanje doprědka schileny podłochć na sčehnje wotpoľožiwši do měrniweje mjerwjeńcy sobuhrajerjow hlada. Nadobo ma čorny blak před woćomaj – bokserse cholowčki Mateja, kotrehož hľowa k Handrijej dele řeči, ale bohužel nic wo shisha-barje a wo

studentkach: „Nochcu ći na ćuwy hić, ale by rjenje było, hdy by njedźzeli na diskusiju našeho kruha přišoľ ...“

Handrij wótre horje storći a jemu mjezwoći kaž z wostudu hlada: „Bratře, ty mi na měch džeš, byrnjež će rady mam. Chcu ći raz něšto rjec: Sym tež we wohnjowej woborje našeje wsy. Hdyž sej něchtó za narodniny wulki stan skaza a my jón jemu potom za kašćik piwa stajimy, njetrjebamy najprjedy wěčnje diskutować, kak so to ćini. Dyrbiš plan měć. Ty chceš, zo pola was sobu bledźu, ale ja njewidźu, zo maće plan. Potajkim ćińće, štož chceće, a hdyž wam so wulka rewolucija zešlachći, potom to zawěsće sčasom na swojich róstach sobu krydnu.“

W tutym wokomiku Křesćan, z třenjom wopasany, Matejej na ramjo klepnje a jemu blešu do ruki tľóći. „K strowosći, Matejo! A zo by wědźał: Z Handrijom móžeš lěpje wo kopańcy a žonach rěćeć hać wo swojej politice!“ W powětre wisa wona typiska měšana wón přepoćenych koparskich drabow, pjerdženja a piwa. Koparjo zwućenu wón hižo dawno njezaznawaja.

„Ok, hólcaj, powědam wamaj radšo žorćik“, Matej připowědža. „Što to je: pjatnaće centimetrow dołhe, krute, na jednym kóncu kosmate a do wľóžneje džěry jědže?“ „Ey, to je tla peinlich, přejednore“, Handrij wotkiwnje. Matej triumfuje: „Zubna šćětka.“ „Jasne, Handrijo“, Křesćan šibale měni, „twoja teza njemóžeše trjechić, dokelž je sej Matej wšě kosmy wottruhaľ a pola tebe te druhe njetrjechi ...“ Wšitcy tře so wótre směja.

„Hišće jedyn“, Handrij prosy a sej druhu blešu piwa wobstara. „Derje. Čehodla počojca ženjenych muži po splažnym wobchadže wusnyć njemóže?“ „Překomplikowane.“ „Dokelž dyrbja hišće domoj jěć.“ „Nětk wěš“, Křesćan doda, „čehodla Handrij ze swojej lubej hišće zmandželeny njeje.“ Zaso wulki směch, kotremž so nětko druzy přizamknu. „A prjedy hać so wot teorije domoj do praksy podamy, nam posledni žort powědaj“, Křesćan prosy.

„Čehodla wegančanka njestona, hdyž z njej lěhaš?“ „? ...“ „Dokelž přiznać njemóže, zo móže jej ćwak mjasa tajke wjeselo wobradžec.“ Nětkole so woprawdže wšitcy w kabinje ze směchom pukaja. „Widziš, Matejo“, Křesćan praji, „wy sejmikarjo dyrbiće swoju komunikacisku strategiju změnić: nic masy, ale mjaso mobilizować.“ „Haj wšak, Křesćano, sym zrozumiľ, ty sam sy nam z wulkim přiľadom, wšako maš šěsć džěći.“ „Nó, tuž měj so do

spěcha, Matejo!“ „Dyrbju sej najprjedy holcu namakać.“ „Pon tola radšo na reje chodź hač na diskusije ...“

Druhu blešu wupiwiši so Handrij do wuskich jeansow tlóči, kotrež je jemu Hanka bjez nadawka wčera w měsće kupila, a w najlěpšej naledže wotchadža. Na parkowanišću při sportnišu so Křesčan z nim rozžohnuje a so wćipny wobhonja: „Sym słyšał, zo chcetaj ze swójbičku wěsteho Ronnyja zhromadny statok založić. Fajn wěcka, potom móža waše džěci hromadže wotroč.“ Handrij so smějkota: „Kaž Ronnyja znaju, budže jeho luba bórže zaso samodruha, a kaž so sam znaju, budže tute džěčo pon hustodosć na mni wisać.“

— w kumštnych tropach Łužicy —

„Wuj Handrij, kommst du mit?“ Małki Kurt chce zaso do wody. Handrij na brjuše w krasnym běłym pěsku leži a ničo nječini. Da so na cyłym čěle wot tropiskeje wložneje ćoploty wohrěwać. Hłowa na rukomaj wotpočiwa, Kurt jemu na chribjeće koka a wujej čorne kosmy cyba, kotrež Handrijowej łopatce pokrywaja. Małki ma samsnu barbu kupanskich cholowow kaž wuj, jaskrawe módre.

„Šikwany kadlička“, Hanka praji, kiž při Handriju sedži a jemu připódla kosmatej noze majka, rozhladuju so mjeztym po tutym džělu hoberskeje hale z kumštnymi tropami wosrjedź Łužicy. „Wón ma će rady kaž swojeho papu.“ „Maš prawje, tohodla sej jeho přeco rady wot swojeho bratra wupožčuju“, Handrij wotmołwi. Hanka so směje: „Ale maći mi hišće njepraji. Hač by so mi to lubiło, njewěm.“ „Budź wjesoła, zo či ćeta njepraji, ale Hanka.“

Handrij sej hólca wot zady přez hłowu čehnje a potom před sobu do pěska sadži. „Nětk dyrbju z tym šikwanym kadličku najprjedy do wody hić. A potom so na chwilk do woneho Lawnča zminu abo kaž tuta bara rěka, hdžež móžu swoje płuca pěstować. Tři hodžiny hižo njejsym kurić směl, tajke něšto je so mi posledni raz před pjatnaće lětami stało. Nimo toho maja tam krasne drinki – ty nas tola domoj powježeš, nic?“ „Wězo, lubuško, hewak by policija do womory padnyła, jeli by do rołki duć dyrbjał. Ale ty nětk najprjedy dale swoje winowatosće jako wuj spjelnej.“

Wona w swojim róžojtym bikiniju kaž sonina sedži, a Handrij zasonjeny na nju hlada. Nětk pak za ručku hólčka hraba a z nim k brjohej chwata.

— kofej pola staršeju —

Poprawom chcyše Handrij staršimaj měsačny njedźelski kofej wotprajić, wšako budže přichodnu njedźelu patoržica a potom so tak a tak widža. Ale jeho mać je na terminje wobstała a zdobom prosyła, zo by sam přišoł, bjez Hanki. Handrij drje to jako njeznjesliwy afront a jako stopnjowanje awersije maćerje přećiwu jeho lubej začuwa. Najebać to je wón připrajił, zo by tule skladnosć wužił, maćeri zwuraznić: Nětko je kónc sćerpliwośe!

Doma w dobrej stwě za krytym blidom z běłym rubom je wšo hinak hač hewak. Mać so jeho ničo njepraša. Ani za tym, hač wón tola něhdže na rejach druhu holcu wuhladał njeje, kotraž by so bóle za swójbne žiwjenje hodžala hač tuta pismawučena nimašnica. Ani za jeho njerodnym žiwjenskim wašnjom bjez mandželstwa („a to hižo telko lět, móžu so jeno za tebe hańbować“). Ani za wukubłanjom, kotrež by wón skónčnje nachwatać dyrbjał, doniž njebudže wšo přepozdže. Ani za jeho wobchadom z podhladnymi kadlemi („Susodka je će wóndano w Budyšinje na Drjewowych wikach z tajkim arabskim widžala – dyrbi to być?“).

Ani za tym, hdy skónčnje pachac přestanje, a kak dołho hišće chce „jako dorosćeny muž“ kóždy měsac pola Klimanec na zahrodže ze swojimi kumplemi palenc do so leć, doniž po štyrjoch domoj njelěze. Ani za tym, hač je to wěrnó, štož něchtó powědaše, zo su so woni nazy (!) w jězorje kupali a potom hišće bjez drastow bičwolejbul hrali. A tež za tym nic, hač při shisha-kurjenju tola hašiš nutřka njeje, wšako je słyšala, zo so to hustodosć tak čini. A čehodla wón k wosadnemu fararjej k spowědži njechodži, ale k někajkemu cuzemu němskemu duchownemu. A tak dale. Lisćina porokow maćerje bywa poprawom bjez kónca.

Mać mužej a najmlódšemu synej kofej naliwa, kóždemu na škleńčany talerčk skibku serbskeho tykanca položi, so posydže a na jeho nana hlada. „Praj ty swojemu synej, štož ma so rjec.“ Handrijowy nan, přećelny šwižny plěchač z hólćim razom we wobliču, njezbožownje na syna hlada.

„Je što wumrěl?“ so Handrij praša. „Ně, hólče, bohudžak nic. Ale poskaj, sym so ... po dołhim přemyslowanju ... rozsudził – wěr mi, to mi njeje lochko bylo – ...“, nan nimale jakota. „... zo budžeš sej skónčnje nowy job pytać?“, Handrij sadu dokónčić spyta, „wšako sy dawno hižo njespokojom ze swojim džěłom w składowarni a sy rodženy ratarski džělačer a trjebaš čerstwy lóft. Ale zawěsće je čezko, so ze starymi kolegami rozžohnować“, Handrij sobuželnje praji.

„Ně, tam wostanu. Ale nic doma.“ Nan rěči dale a spěšnišo, jako by to najhórše chěťř za sobu měć chcył: „Chcemoj naju mandželstwo anulować dać.“ Handrij wuprasnje: „Ale čóm da to?“ „Nó haj, smój tehdom při kwasu njezrałaj byłoj, haj, a za to mamoj samo swědkow. Smój z nimi hižo rěčałoj. To dyrbi so nětko wězo w Romje rozsudzić, ale pola znatych je to hižo klopwało a tohodla sej myslachmoj, zo ...“ Handrij njewě, na kotrym planeće je w tutym wokomiku přizemił. Z rozdajenej hubu na staršeju hlada, ale nan hižo dale rěči.

„To běchu tehdom cyle hinaše časy hač džensa. Stejachmoj pod sylnym čišćom naju staršeju a ludži we wsy, dokelž bě twój bratr hižo po puću, a tohodla smój něšto činiłoj, štož poprawom nochcychmoj – so zmandželiłoj.“ „A knjez farar běše tež tak njezrały, zo je waju zwěrował?“ „Božedla, wězo nic, ale njejsmój na jeho prašenja sprawnje wotmołwić móhłoj. A tohodla naju mandželstwo plaćiwy zakład nima.“ Handrijej so ani tykanca ani kofeja wjac nochce.

„Jěs nož, hólče“, mać prosy. „Što je sej to wumyslił?“ so Handrij praša. Nětko so tola mać k temje słowa jima: „Smój měsacy dołho z fachowcami wuradźowałoj a zwěsćiłoj, zo je to prawje tak. Derje, dyrbi hišće někajki zastojnik kurije přińć, kiž to pruwuje. Zawěsće to za tebe jednorje njeje, to wšo rozumić ...“ „Wězo nic, sym přehłupy, wšako njejsym šulu wotzamknył, roboću jako twarski pomocnik, mam wopačnu žonu, njejsym ženjeny, sym waša čorna wowca. A njejsym ‚swoje poměry zradował‘, kaž staj sej to přeco žadałoj.“ Handrij sej cigaretku zažehli.

„Ty tola wěš, zo so pola nas njekuri!“ mać jeho napomina. „Jowle so hižo jara kuri, hdyž so nětk džělic dataj.“ „To njeje džělenje, smy tola katolscy, mamoj so po kaznjach cyrkwy – porno tebi“, mać praji. Prjedy hač móžeše Handrij wotmołwić, nan na nju wujědže: „Tej poslednjeje słowje by sej zalutować móhla! Wón ma swoje žiwjenje kaž mój swoje.“

„Sym ja pon tež anulowany? Měnju, hdyž žane mandželstwo njeběše ...“ Mać póčnje plakać. Nan stanje a wokno wočini, Handrij popjeł cigaretki do spódnjčki kofejoweje šalki šnypa. „Wěžo nic, hólče, sy tola naju syn“, mać plakajcy praji. „A to přeco wostanješ!“ Hdyž bychu tutu scenu na jewišću pokazali, by sej Handrij myslil: jara špatne dźiwadło. A tu dyrbi wón tajki kruch live sobu hrać. „Přichodne dny wučahnu“, nan připowědźi. „Tak smój so dojednať.“

„Derje, pon móžeš mi swoju nowu adresu přez SMS pósłać, zo bych wědzał, hdže mam će wopytać“, nučeny dźiwadźelnik Handrij wotmołwi. „Chiba na swojbnje kofejpice sem přińdžeš – takrjec na wopyt?“ Nan ničo njepraji a pochmurnje do swojeho kofeja suta. „Handrij, nječin sej starosće, na twój kwas wěžo hromadže póńdžemoj“, mać syna změrować spyta.

Nětko pak je dospołnje kónc sčerpliwosće. „Hižo sama myslička na mój kwas je anulowana, to je moja lěpšina porno wamaj. Ale moja lubosć – ta plaći! Tak byštaj wój tola prajiłoj, nic? Ale mam hišće prašenje“ – Handrij kónčk cigarety na spódnjčke woměrje wutłóči – „a to je: Staj so poprawom hdy lubowałoj? Rozumitaj mje: Njeměnju hormony, měnju woprawdźitu lubosć!“ Wonaj mjelčitaj, mać dale plaka a tež nan ma sylzotej woči.

Po smjerćołhej njepřijomnej přestawce mjelčenja so nan zmuži a chribjet zrunawši praji: „Handrij, sy dorosćeny muž, móžemy tola wotewrjenje rěčeć. Twoja mać a ja hišće staraj njejsmój, mamoj hišće, nó haj, snadź třiceći lět abo wjac před sobu. Alzow, tež twoja mać snano hišće někoho druheho zeznaje a pon ...“ „Jurjo, nětk je dosć“, mać swoje plakanje a łoskoćiwe wuwjedženja mandželskeho přetorhnje, „wo to tola woprawdže njeńdžel!“ „Katka, to je tola wěrnó, zo smój kaž bratr a sotra, nic kaž muž a žona, a by tola za tebe rjenje było, hdy ...“ „A ty sy wěsće hižo tak daloko, zo žanu wjac zeznać njetrjebaš, dokelž je so to hižo stało?!“ Nan jenož z hłowu wije a Handrij stawa. Ze swojim najlěpšim přećelom Ronnyjom móže wo intimiće mjez mužom a žonu rěčeć, nic pak ze staršimaj.

Handrij dže do kuchnje, wróci so z blešu palenca a wšěm porjadnje naliwa. Mać sej ani njezwěri kaž hewak přeco wotkiwnyć. „K strowosći! Žiwjenje dže dale, ale nětk skrótko na mnje poskajtaj, maći a nanko. Ja ... budu waju přec lubować. Sym wamaj džakowny, zo sym na swěće. Dokelž bjez waju njebych był. A to by smjerćškoda było. Sym jara rady žiwy. A Hanka je najlěpša žona na swěće. Tohodla tež přichodny raz sobu přińdže. Ja chcu, zo moja žona do našeje swójby słuša.“

A doda: „Staj so přeco swěru wo mnje starałoj. Mi je so doma derje šło. Sym přeco dosć k jědźi měł, a hdyž sym małki był, je mi nank wječor do spara bajki bał. To ženje njezabudu. A wulěty z tobu, maći, do lěsa, do hribow, to běše tak rjenje, jako by to wšo hakle wčera bylo.

Zow, a wo tym mandželstwje móžetaj snadź hišće raz bjez fachowcow přemyslować. Ja tak a tak žane zdaće wo tym nimam. K strowosći!“ Wšitcy tři swój palenc na eks wupija. Zwoni. „Mój Božo!“ Mać je zastróžana. „To móže jenož četa Hilža z Horstom być, nětk tola hišće džetaj. Handrijo, ty mi jenož ničo njepraj, wonaj mjenujcy ničo njewěstaj, rozumiš, hólče?“ „Haj, maći, to samo ja rozumju.“ Handrij je swój šibały raz zaso namakał.

— Ronny wróćo z Rüsselsheima —

Wšo ma swój zmysł. Samo to, zo je Ronny před poł lětom lětni dowol w Turkowskej cofnył. Dokelž dyrbyeše přewjele powěsćow wo cychnowacym Erdoğanje a pod dubioznymi wobstojnosćemi zajatych Němcach slyšeć. Z tym wony kraj zaměr žedźby za prózdniškej lochkosću byća hižo być njemóžeše. Tuž je sej Ronny město toho dosć derje plaćenych nadhodžin nazběrał, zo by sej w zymnym počasu něšto cyle wosebiteho dowolić móhl. To wosebite ma mjeztym mjeno: Kathrin – jeho stara a nětko znowa wotučena lubosć, a Ronny běše cyły měsac při njej. Najprjedy w Rüsselsheimje, hdžež bě Kathrin postajiła, zo njech je wotnětka „wšo kaž prjedy“, před dobrymi pjeć lěty.

Z časa njedawneho pobyta pola knjeza Serbina w chaće wosrjedź lužiskeje jězoriny sem je Ronny jenož žadosćiwje čakał, přetož Kathrin je jemu we wonej nocy prajiła, zo hišće tróšku chwile trjeba – po tajkim dołhim času džělenja. Połtřeća njedžele staj w Rüsselsheimje normalne swójbne žiwjenje zwučowałoj – wón so wo domjacnosć a džěćo staraše, wona chodžeše na džěło. Potom wón last-minute-jězbu do Dominikanskeje republiki skaza: wodnjno třiceći stopnjow, w nocy dwaceći, we wodže sydomadwaceći. Bjez jeju džowki, wo nju je so w tym času žona Kathrinineho bratra starała.

Krótko do hód je so Ronny do Łužicy nawrócił. Nětko, přeni džělowy džen po dowolu, w přestawce z Handrijom na róstach steji. Kuritaj, laptataj kofej z termosowki a Ronny powěda kaž pluskotace źórleško wo mjedowym měsacu ze swojej lubej, kotruž běše wón před lěty samodruhu wopuścił.

Přestawka so nachila, tohodla Handrij zjimajo praji, zo Ronny swój „job“ jako swójbny nan derje wukonja. Tamny wuprajenje přečela cyle wjesele wobkrućiwiš přeradza: „Ich werde wieder Vater, und diesmal wollte ich es selbst.“

Handrij za dychom hraba njewědžo, što prajíc, doniž jemu njezeswita, zo wšak je runje tole poprawom wočakował, byrnjež nic cyle tak chěť. Ronny zda so kusk přestapjeny, zo jemu najlěpši přečel ani nje GRATULUJE a docyła ničo njepraji. Ale Handrij so zhraba a jemu z luboznym posměwkom do wobliča hlada: „Z tym sy swój tehdyši rozsud, zo tute džěčo njejsy měč chcył, takrjec wurunał – tajki je naš Ronny! A hdyž Judith do šule póndže, změje bratřika abo sotřičku.“

A šibale Handrij doda: „Hdy byštaj z Kathrin před pječ lětami hromadže wostałoj, byštaj so najskerje nětko runje tak rozsudžiłoj, wšako je najwjetši čas za druhe džěčo. Z tym je čas waju džělenja takrjec cofnjeny, to sy jara wušiknje čini!“ Na to Ronny: „Ey Alter, du bist ja bald so klug wie deine Hanka – Psychoprofessor Handrij. Was für eine starke Nummer!“ A to, tak Ronny w swojej euforiji, byrnjež Handrij sam dotal nan njeje. Tón pak překlepany praji: „To nichtó njewě, wšako njejsym prjedy dołho dosć pola přečelkow wisajo wostał, zo bych to sam přepruwował.“ Mužej so smějetaj a so znowa džěłoweho gratu přimataj.

— napinacy tydzeń do hód —

Rumpodicha honic lětsa přeni raz w tydženju do hód najwjetše wužadanje za Handrija njeje. A dokelž tak a tak chwile za wobstaranje hodownych darow nima, so rozsudzi, swojim lubym chwile darić: Spasli rukopisne dobropisy za zhromadne wuprawy z wobjedom abo wječerju. To ma pozitiwny pódlanski efekt, zo nětkole pjenjezy wudawać njetrjeba.

Hdyž ma Handrij wjac hač dwaj terminaj koordinować, jemu to poprawom přečo hižo přez hłowu rosće. A tak jedna tež tón raz kaž we wuwzacnym stawje. To so z tym započa, zo je němska meteorologiska služba tola hišće běle hody připowědžiła – a to ze šwarnej kopicu sněha.

Handrij na knjeza Serbina zazwoni a so jemu zamołwi, zo z nawabjenjom priwatnych pjenjezdawarjow-podžělnikow za jeho wulki projekt płuwaceje

wjeski we lužiskej jězorinje dotal dale přišoł njeje. Poprawnu přičinu, mjenujcy, zo na to wšo hižo lóšta nima, dokelž je jemu a Hance cyła wěc suspektna, wulkemu wobchodnikej njepraji. Tón pak ma tuchwilo z wotwobaranjom wěrićelow dosć na šiji a so z telefonata sympatiskeho kadle wjeseli. „Handrijo, to pak rjana wobrada hižo do hód, zo na mnje wołaš!“

Tute słowa Handrijeje zmóžnjeja, zo by hnydom „in medias res“ šoł, kaž by Serbin prajił. Handrij chce sej chatu we wonym hišće njewotkrywanym wotrězku jězoriny na něšto dnjow požčić. A Serbinowy landrover na něšto hodžin. Kaž z hodownym dźiwom Božidar Serbin hnydom připraji. Ale wón dyrbjal hišće ze znatym porěčeć, kotremuž chata słuša, a tež ze swojej sekretarku-lubku, kotrejež je wón awto přepisał, zo njebychu je jemu sćazać móhli. Nazajtra pak je wšo jasne, byrnjež so lubka Luiza tróšku puzoliła: „Mjetaš swoje dobroty z woknom won – bjez wotrúnanja.“ Ale hody so bliža, a Luiza nima lóšta, swojemu lubcej do swjatych dnjow měř kazyć.

Najprjedy dóstanje Handrij kluč za hětu, wšako ma tam wjele přihotować: drjewo za kamin, wjelbik ze wšelakimi dobrotami napjelnic a cedlku napisac, kotruž w kuchni na blido položi. Potom piše nanej a maćeri SMS, na kotruž wonaj z „ok, bychmój tebi k woli sobu činiłoj“ wotmołwitaj. Wšako je to jeho „poslednja wola“ hladajo na nachilace so mandželstwo staršeju. Hance Handrij jeničce zdžěli, zo so wokoło hód něšto wurjadneho z jeho staršimaj hotuje, dokelž jeju mandželstwo k rakecam jědže. Dokelž pak běštaj wonaj ju džesac lět mjenje abo bóle ignorowało, ju to wulce njezajimuje: „Čiń, kaž sej myslíš.“

To Handrij woprawdže čini a Ronnyjej praji, zo měł z nim Božu nóc kemši hić. „Ey, Alter, ich bin Atheist!“ „Das geht mir grad mal am Arsch vorbei, ich brauch dich. Also halt einfach die Klappe und mach mit!“ A Ronny so nalěpšemu přećelej zapowěć nochce. Je hóršich wěckow na swěće hać kemše. Wšako ma, kaž je Handrij jemu prajił, swoje pohiby jenož kemšerjam připodobnjeć – „kaž při gymnastice“. Jenož nic při swjatym woprawjenju, tam njesmě sobu dopředka hić. Ale hewak so ničo nimo kulic njemóže: „Du bist Němc, das heißt: der Stumme. Brauchst deinen Mund also nicht aufzumachen.“

— patoržicu —

Wot připołodnja so sněži, jako bychu mróčele z njebjes nadawk dóstali, zemskemu swětej so pozhubjeć dać. Handrij a Hanka sej přitulne hodžinki při božodžěsćowym štomje doma w bydlenkej činitaj, doniž sej na zwučene wašnje ćopłu kołbasku a kisałe běrny njepopřejetaj. Potom so – porno jeju tradiciji – rozžohnujetaj. Wona dže kemši, mjeztym zo wón ze Serbinowym landroverom Ronnya pola jeho přichodneju staršeju w Budyšinje wotewozmje. Potom so k cyrkwi wosady Handrijoweju staršeju podataj.

Jako „Ćicha nóc, swjata nóc“ zaklinči, so Ronny nimale kaž doma čuje, wšako je melodiju hižo husćišo słyšať, byrnjež njewědžať, wo čo w spěwje dokładnje dže. Bórze su kemše nimo. Po džesatym „Witajće wote mšě – žohnowane hody!“ so mać Handrija splóšiwje praša, hač njedźiwajo hrozneho wjedra při swojej woli wostanje. Handrij sej najprjedy cigaretku zažehli a potom woměrje praji, jako by wšo cyle normalne było: „Haj, maći, krajina wupada kaž w bajce!“

Na wulkim awće leži hromada sněha. Skónčnje staj Handrij a Ronny sněh wotmjetloj, Handrij motor zapnje, ale wobruče so wjerca a njepřimaja. Ronny won skočiwši z łopaču a pěskom awtu puć dozady ruba. Krok po kroku so šofer Handrij na dróhu šmjata, hdžež je gmejnska zymska služba ze sněhsypakom dosć derje džěłať. Ale wichor z blakami telko sněha na dróhu wěje, zo dyrbja so awtam wuwinyć, kotrež su we wějeńcach tčacy wostali.

Handrij je ze swojim dźiwadłom spokojom. Wšitcy akteroj so swoju rólu přeswědčiwje a ze zapalom hraja. Mać, wšědny džeń přecelna předawarka w režnistwje, žortuje kaž ze swojimi kupcami, štož doma hewak nječini: „To je kaž romantiski wulět do slódkich njedžel!“ „A ja jenož na to čakam, zo něchtó z kófroweho ruma wulěze a praji: Sće wulkotnje sobu hrali – smy scenu ze schowanej kameru za telewizijne wusyłanje natočili“, Handrijowy nan žortuje.

We wosobnym awće kaž w špelunce smjerdži. Ronny wotměnjejo piwo a palenc do so lije, kotrejž wón z kašćika, napjelnjeneho z napojemi, ćaha. A Handrij sej wjesele jednu cigaretku po druhej do huby tyka. Tola staršej, na zadnej ławce sedzacak, so na smjerdže njepostorkujetaj. Nutřka je džakowano swěćacej armaturowni jenož počma, wonka je ćma kaž w pjecy. Čim dale po swojim puću jědu, čim mjenje awtow a sydlisćow je widjeć.

Landrover měrniwje bórči, doniž jón Handrij cyle kedźbliwje hišće bóle njespomali. Nětko su k wotbócce na mjeńšu, seklojtu dróhu dojeli. Piskanje wobručow w sněze bywa dale a wótríše. Handrij zastanje a Ronnyjej praji, zo je čas za sněhowe rječazy.

Skočitaj z awta, přez powočinjene durje so čerstwy zymski powětr scomter sněženkami zadobywa. Wušiknaj kadli bórže zaso w awće sedžitaj, Handrij jědze sto metrow dale a hdyž pozastanje, Ronny sam wuskoči a pruwuje, hač sněhowe rječazy hišće porjadnje na wobručach sedža. Dalša wotbóčka wjedže jich na wusku jězdny z warnowanskej tafličku na spočatku, kotruž pak staršej w nócny mjeńšym mječelu spóznać njemóžetaj. Taflička warnuje před zesunjenjom zemje. Druhdy wějeńcow dla stołpy na kromje jězdny hižo njewidžiš a Handrij z landroverom mjez wějeńcami lěpsi puč zwonka jězdny pyta. Staršej mjelčitaj, Ronny tež. Skónčnje Handrij swěcu wuhlada, kotruž bě rano za wšě pady zaswěćił. „Hladaj, maći, smy hižo tu!“

Swójbnym, kotřiž so hišće lěta pozdžišo njebudu dodžiwać móc, čehodla staj so staršej dobrowólnje do Handrijoweje chrobleje akcije podaťoj, mać praji: Naš luby hólc ničo z hlówy wuknyć njemóže, štož na papjerje steji. Ale z nim móžeš w pusćinje skerje přežiwić hač z kóždym druhim, dokelž ma złotej ruce. Mój strach widžaťoj njejsmój. Nimo toho mějachmoj njemóžnje hubjene swědomje, dokelž wšak chcychmoj swoje mandželstwo anulować dać, a tak smój sej myslĩoj: Nó haj, jemu kwoli njech to wšo tak je. Hodžinku hišće, a cyła wěcka budže nimo, a wón změje swój měr.

Handrij da nanej kluč za chatu a jimaj praji: „Džitaj prošu chěť nutř. Mój dyrbimój jenož hišće za wjelkami pohladać.“ „Mój Božo“, mać woła, „to tola strašne njebudže?“ „Ně, maći, ale to jow k mojim nadawkam słuša.“ Staršej z landrovera wulězywši přez hłuboki sněh k drjewjanej chaće štapataj a hnydom zastupitaj. Handrij so na šěršim kulojtym wobrotnišću z landroverom wobroći a złaha na plun tľóci. Landrover podawa so na dompuć.

Ronny cejdejkú punkrockoweje skupiny Kraftklub z Kamjenicy do playerja sunje a tak wotwjertnje, zo jimaj wuši žra. Kak je Handrij Ronnyja swojimaj staršimaj rysowať? To je dušny němski přećel, kiž so z chatu lěpje wuznawa hač wón. We woprawdžitosći je Ronny sobu přińć dyrbjať, dokelž njeje Handrij na dompuću sam z landroverom po sněhowej pusćinje bľudžić chcyť. Wšako by so w tym wulkim wozu lědma bjez pomocnika z wějeńcow wuswobodzić móhť. Handrij tola naiwny chrobolak njeje!

— „To je kaž bjez winy w jatbje“ —

„Sy ty wobłudnił, Handrijo?!“ Hance so zecnje. „To je kaž bjez winy w jatbje!“ „Ně, moja luba, wšako jeju nutř zamknył njejsym. Móžetaj kóždy čas z domu hić a hać na wulku dróhu běžeć abo sej taksu skazać. Wězo by to při tutym wjedrje wšo kusk trało. Ale wšako mataj w chaće k jědži a piću dosć a tež drjewo k tepjenju. Wonaj móžetaj na cyły swět zazwonić, znajmjeńša teoretisce, praktisce je to dla masy sněha na sćežorach tuchwilu bohužel tróšku njewěsta wěcka. Nimo toho njetrjebataj so po tym měć, štož sym jimaj na cedlku na kuchinskim blidže napisal.“ „Što da tam steji?“ „Přeju wamaj rjany hodowny krótkodowol w bajkojtej krajinje. Přijědu po waju za 36 hodžin.“ – Wšako budžetaj so, kaž kóžde lěto, druhi dzeń hód na swójbny zetkanju wobdžělic chcyć, kiž budže tón raz, kaž wěš, pola našeje Michaelae.“

„Aha, a ty sej myslíš, zo změjetaj wašej staršej hišće lóšt swjećić, po tym zo sy jeju wosrjedź běleje pusciny wusadził? Mi so wěric nochce, štož sy naparał. To budže wulki skandal w medijach, a wina na wšem budu ja, dokelž budu sej ludžo myslić, zo je to wječba zanjechaneje přichodneje džowki, kiž je swojeho naiwneho muža za to znjewužiwała! ,Tón wbohi hlupy Handrij tola tajke něšto nječini!“ Nětke je Handrij zranjeny, přeni raz po džesać lětach. Hišće ženje njeje jeho mudra luba jemu prajiła, zo je wón hlupy.

„Aha sy sej přeco hižo myslila, zo sym hlupy, a hakle nětko mi to prajiš?“ Stuleny a pochumnje na nju hlada. A tež wona čuje, zo je hranicu překročila. Hrabnje za tyzku cigaretkow a zapalakom w kapsy jeho cholowow a sej jednu zažehli. To hišće ženje činiła njeje. Pacha a kašluje. Tež wón sej jednu zažehli a kur do hlubin płucow zadychuje. Hladataj sej do wočow a mjelčitaj. Jednu minutu, dvě. Popjeł dele na kachlicy pada. „Ně, Handrijo, sym so wopak zwurazniła. Někotři w mojej swójbje tak mysla, ale woni će ženje prawje zeznali njejsu. Ale ja z tutej kołwrótnej situaciju z twójimaj staršimaj njemóžu wobchadžeć. Móžeš to rozumić?“

„Hm, snano. Snadž sym hoberski zmylk zworał. Ale budžemy widžeć ... Pój nětko radšo spać.“ „Hm, to drje je nětko to najrozumnije.“

— njedobrowólny dowol —

„Tu pak je rjenje! Kaž chata za prózdniny. Poprawom škoda, zo budźemoj jenož hodžinku w tutej idylce“, Handrijowa mać praji, rozhladujo so po přitulnej kuchinskej komorce. „Njewěm, hač směm sej tu napoj brać, ale móžemoj to pon tola zapłaćić“, nan chłódźak wočini a so džiwa: „Wšo natykane z chłóšćenkami a k tomu nadosć piwa a brečki.“ W kašćiku pod platu na wohnišću namaka wočinjak za bleše, něšto lunkow pije a blešu na blido staji.

Při tym wuhlada cedlku na kuchinskim blidze a so stróži: „Katka, wobhladaj sej to – to njebudze jenož hodžinka. Budźemoj tu hač do zajutřišim – a to samajlutkaj, bjez Handrija!“ „Jězusmarja, to tla wěrnó njeje! Kaž w jastwje!“ Mać do křesła padnje a zblědnje: „A k tomu hišće te wjelki! Ja hnydom na Handrija zawonju – njech wón tak mjenowany krótkodowol storněruje!“ Mać za swojim handyjom hrabnje – na displayju steji: „Nur Notrufe“. Wona pokazuje to mužej a so praša: „Što nětk?“ „Kajkaž ty wupadaš, mi hnydom na policiju zazwoniš“, so wón smějkota. „Božedla, Jurjo, to by tla hańba była!“

„Wěš so hišće dopomnić? Podobny dyrdomdej mějachmoj před wjac hač třiceći lěta na kupičce, hdžež smój poslednju łódź na wonym dnju skomdžiloj a dyrbjachmoj w prózdnjeńcy přenocować“, nan powěda, kiž sej přeco hišće cyle wěsty njeje, hač ma so mjerzać abo nic. „Haj, Jurjo, a tohodla smój so potom ženić dyrbjałoj“, wotmołwi mać na wonu nóc so dopominajo, ale njejpacy w naledže, kiž jej rozžahłosć wonych dnjow plastisce do pomjatka zwoła.

„Nó haj, Katka“ – nan je sej mjeztym druhu škleńčku palenca popřal a wobzamknył, za nju njeplaćić – „bychmoj-li tehdom hinaše konkluzije z toho sčahnyłoj, by so namaj w žiwjenju lěpje šło!“ „Kak ty to měniš?“ „Nó, njewěš wjace? Myslachmoj sej, zo je to najhórše njezbožo, wšako tajke něšto njesmědžeše być, a tuž smój sej w swojej strašnej młodosći do porjadneho žiwjenja wučeknyłoj – pozdatnje – ... Ale tam potom hižo wjace městna njebě za naju zbóžne začuća woneje nocy – abo praj mi, hdy smój posledni raz za ručku šłoj?“ Nětko mać wo palenc žada – zo by płać podusyla: „Nalij mi, porjadnje!“

Po opulentnej wječeri z lososom a ruskim kawiarem (mać: „Najskerje je Handrij přeskromny, hać zo by namaj přeradził, zo ma mjeztym tola dosć dobrou zaslužbu!“) wočini nan blešu šampanskeho. Dale a přijomnišo pluskotaca bjesada na žołmach wopojacych napojow njech wostanje potajnstwo Katki a Jurja. „Poprawom Hanka ani tak špatna njeje“, mać w tym wokomiku praji, zo ju nan za ruku bjerje. „Wšako wona našeho hólca zbožowneho čini, a to wšak je to najwažniše!“ „Runje tak je, Katka, a ja bych tebe tež rady zbožownu činiť“, přispomni jeje Jurij ze šibałym posměwkom, kiž je Handrij po nim zdžědžil.

Pod dušu mjez špihelomaj w kupjeli staj wonaj zaso muž a žona, doniž so cyle rozbudzenaj do loža njepodataj. Njejpacy handy na nócny mblidku zwoni. „Hój, mamoj zaso zwisk ze swětom, nětk móžeš na Handrija wołać“, Jurij šibale praji. Mać so přizjewi: „Haj, prošu?“ Susodka woložena wotmołwi: „Katka, bohudžak, zo staj hišće žiwaj! Smój so tak wo waju starosciłoj, dokelž njejestaj domoj přišłoj! Sym sej hižo myslila, zo je so wam při tym wjedrje něšto stało!“ „Hdže tež to, Petra, naju najmlódši je namaj něšto krasneho k hodam wobradžil – krótkodowol w idyliskej chaće. Předstaj sej, ze šampanskim a kawiarem!“

— hodowna bjesada —

Druhi dzeń hód běše Handrij, kaž běše na cedlce připowědžil, zaso při chaće. Mać chěžine durje wočiniwši praješe: „Sym wědžala: Budžeš dypkowny.“ Nětk so nan zjewi: „To pak je rjenje. Pon mamoj hišće dosć chwile, so doma přewoblec.“ „Běše wšo w porjadku?“ so Handrij prašeše. Mać: „Haj wězo, namaj njeje nič falowało.“ A nan: „Ložo běše samo lěpše hać doma.“

Wo anulowanju mandželstwa hižo ženje njejestaj rečaloj. Hance je hižo Božu nóc w rukomaj Handrija switało, zo je wón instinktiwnje metodu nałožował, kotraž so manageram poruča, kiž dyrba mjezsobnu komunikaciju polěpšić: Njesmědža so wužadanjow w přirodže boječ. A njeje mandželstwo na čas žiwjenja najwjetši projekt čłowjeskeho managementa na swěće, kiž móžeš sej předstajić?

Na hodownym kofejpiću cyłje swójby Handrijowaj staršej dosć rozbudzenaj wo swojim - z lesću - organizowanym krótkodowolu powědaštaj. Wobstejnoscě swojeho přichada staj wězo tróšku změniłoj. W jeju powědanju přiřdžechu słowa cedlki direktnje z Handrijoweho erta. A z tutym małym

„příměrjenjom realiće“ běše jeju wersija perfektna a plawsibelna. „Njeje to krasne, kajke překwapjace dobre myšlički je naš najmlódši zaso mě!“ Handrij pak so jeju ženje za tym wuwoprašował njeje, kajkich běše wonych 36 hodžin dokładnje.

Wjele lět pozdžišo je mać jemu jónu prajiła: „Poprawom bě to naju přěni prawy dowol. Hišće ženje njejsmój telko bjesadowałoj. A njebě žanoho wučeka, ani telewizor ani nowiny, žanych druhich ludźi, terminow, winowatosćow. Wěš, smój so zaso namakałoj, dokelž smój hakle w tutej samoće zazałoj, što jedyn druhemu smój. Smój zwěsćiloj, zo mamoj bohatstwo, bohatstwo zhromadnych nazhonjenjow. Nó haj, a njejpacy smój so zalubowałoj, kaž ženje do toho.“

— zymske stanowanje —

Hance „pedagogika dyrdomdeja“ na čuwy dže. Stanowanje z młodostnymi w zymje - w sponsorowanych stanach a spanskich měchach „outdoor“-wuhotowarja. Dwaj stopnje nad nulu, wječor pozdže přěni džen, wona w stanje kokajo zymu mrže. Pochmurnje na Handrija hlada, kiž před stanom stejo kuri. „Móžeš prošu skrótka přepruwować, hač su w holčich stanach jenož holcy a nic tež hólcy, druhdy so to měša.“

„Tajka je ta přiroda“, wón wotkiwnje a bjez wulkeho pohiba dale kuri. „Potom služ nětk swojej přirodže a hrěj mje prošu w mojim spanskim měše.“ „Ale hdže tež to, zarjadowar je mi tola swójski stan dał“, wón šibale na stan něšto metro dale pokazuje. „Haj, dokelž sym tebe jako pomocnika přizjewiła a woni wězo njejsu na to přišli, zo ty ke mni slušeš, wšako maš druge swójbne mjeno“, wona chutnu wotmołwu hraje.

Handrij přez třiróžkatu přednju džěru do Hancyneho stana lěze a zasmyk začini. W spanskim měše XXL wón w takće přirody „swoju winowatosć spjelnja“ .... Při tym njejsťaj pytnyłoj, zo staj so čwačk po čwačku z měcha sunyłoj, a nětk cyle woměrje na powětrowej matraci ležitaj. Čišina. Bjeze słowow so na to dorozumitaj, zo tola radšo zaso do měcha zalězetaj, tón raz hišće pomašo. Nětk su jenož hišće woči, čole a włosy widžec.

„Wodajće prošu“, njejpacy čichi hlós při stanje zaslyšitaj. Handrij ze spanskeho měcha wujědže a so doprědka schileny k zawrjenemu wuchodej

stana hiba. W ćapawce sedžo zasmyk wot deleka wo někak meter woćini a hłowu z džěry wutykujo horje hlada. Widži krótkej žónskej noze, kotrejž jenož w spódnich cholowčkach tćitej, doniž krótki běły płaśc njewuhlada, kiž hornje ćěło žony wobdawa. Marion je kubłarka w lěhwje, a připódlu prajene Handrijowa přenja lubosc – kaž to em druhdy tak je.

Džensa wón wjace zrozumić njemóže, ćehodla bě tehdom jenož tuteje ćety dla telko wušparanjow na so wzał. Ronny by prajił: To su em te hormony. Poprawom ma Marion, kaž so tehdom praješe, liberalny staršiski dom. Wón dokładnje njewědžeše, što to rěka, ale znajmjeńša je sobu dóstał, zo jej ničo njeběše zakazane. Najebać to bě jeje nan, sławny předewzaćel, Handrijowej maćeri hrozyl: „Holca ani hišće šěsnaće njeje, a mój z tutym počahom njejmój přezjednaj. Nic drje zasadnje, ale wěsće, tuta ‚konstelacija‘ našej džowce njetyje.“ A potom připódlu mjelčišo přispomnjenje wo Handriju padny: „frühreifer Schulversager“.

A dokelž Handrij swoju mać lubuje, so tajke něšto ženje wjace stało njeje. Jeho přecelki w pubertarnych lětach běchu nětko starše, bydlachu w blišim měsće, hdžež wón „oficialnje“ pola maćerneho znateho přenocowaše, ale wězo druhdže spaše. Mać bě spokojom a wón spokojeny. Doniž mesac po svojich 18. narodninach z Hanku do zhromadneje stwički njezacaħny. Za njeho běše to spoćatk rjadowaneho žiwjenja, za mać njejpaki kónc (nimale štyrilětneho) měra.

„Wodaj, Handrij, eh, knježe Cyžo, zo tak pozdže mylu, ale mam problem.“ „Ja tež, Marion, abo mam knjeni Šolćina prajić?“ „Jězusmarja, to je kaž w pěstowarni“, so Hanka jimaj směje, „ja swojemu něhdyšemu mužej ty praju.“ Nětk so tež Marion a Handrij smějetaj. „Potom dyrbjał Handrij poł Kamjenca tykać“, so Marion wošćěra. „Přestañ powědać, tam njejsy pódlu byla“, spyta Handrij tule łoskoćiwu temu skónćić a doda: „Doćakaj, Marion, njemóžu kaž Hadam w paradizu ze stana won, nimo toho je přezyma.“

Chwatliwje pyta za spódnimi cholowčkami a anorakom a potom steji w podobnym outfiće kaž Marion před nej před woćinjenym stanom. „Krasny to napohlad, wój posoľaj pedagogiki dyrdomdeja w zymje – chcetaj maľke widejo za youtube ...?“ so Hanka amizěruje. „Ně, prošu nic, to by ludžom wušne bylo kaž psej cypy“, Marion praji. „Hólcy z dweju stanow su so ze mnu nasadźowali, dokelž su naše kubłanske poskitki tu přejara na folkloru wusměrjene – hdže wostawaja łoskoćiwe načasne temy kaž, em, serbski sejm?“

„Žadyn problem“, Handrij saha za handyjom w zaku anoraka a hnydom na někoho zazwoni. Žónski hlós so přizjewi: „Halo.“ „Chwaleń Jězus Chryst.“ „?“ „Chcu prošu z Matejom rěčec.“ „Äh, ich versteh Sie leider nicht. Ich bin's nur, weil Matej sagte, geh mal dran.“ „Kein Problem. Ich bin Handrij und möchte Matej sprechen. Es ist dringend.“ „Moment bitte, er ist grad im Bad, ich hole ihn.“ Po krótkej přestawce: „Haj, Matej. Što da je, Handrijo?“

„Dyrbiš jutře do našeho kubłanskeho lěhwa dyrdomdejskeje pedagogiki přińc a ze mnu zjawnu diskusiju wo sejmiku činić. Něhdy popołdnu.“ „To je mi žel, Handrijo, ale jutře chcu z Elku jowle w Lipsku do ...“ „Matejo, nimam chwile, zo bych sej twoje wurěče naposkał. Rozumju, zo chceš radšo ze swojej lubej hromadže być, ale móžeš ju tola do našeho serbskeho dožiwjenskeho parka sobu přinjesć!“ „Maš prawje, wšako wona chce, zo jej swoju Łužicu pokazam. To budu pon jutře činić, jako překwapjenku.“ „Fajn, Matejo, ja waju w dvěmaj wočakuju. Zapłać Bóh a měj so rjenje, božemje!“ „Božemje.“

„Marion, móžeš za jutře w třoch diskusiju wo serbskim sejmje přizjewić – tym, kotřiž su so hóršili, hnydom, wšěm druhim při snědani. Jedyn sejmikar k nam přichwata.“ „Džakuju so, Handrijo, ale štó budže Domowinu zastupować?“ „Mój nan by přeco prajił: Domowina, to smy my wšitcy. Potajkim tež ja. Ja budu Domowinu zastupować.“ „Nó njepraj, Handrijo“, Hanka so džiwa, „sy ty nětko politikar?“ „Hdže tež to! Ja sym Handrij.“

— Na farje —

Farar: „Ja so jara wjeselu, zo staj so tak rozsudžiłoj a zo budže bórze waju kwas.“

Handrij: „Haj, moja mać je so rozsudžiła, zo přeniskeje danje dla swoju lutowansku knižku rozpušći a te fenki radšo do naju kwasa tyknje ...“

Farar: „Njeje moja wěc, so do tajkich priwatnych pozadkow tykać. Ja sej myslu, zo so njebjesa z waju kruteje wole raduja, zo chcetaj w přichodže hromadže žiwaj być.“

Handrij: „Nó haj, po, ehm, kaž by moja mać prajiła, alzow, džesać lětach džiwjeho mandželstwa, kotrež smój perfektnje zmištrowałoj ...“

Farar: „Handrijo, njetrjebaš so jowle wobwinować. Po cyrkwinskim prawje je wěrowanje w cyrkwi fundament počaha mjez mužom a žonu. Hdžež tuta baza pobrachuje, tam – tam njeje ničo bylo.“

Hanka: „?”

Farar: „Da war nichts. Dypk a hotowo. Tohodla móžemy so nětk waju přichodej jako katolskaj mandželskaj wěnować. Staj zwólniwaj, džěći přiwrzać, kotrež chce Bóh wamaj darić?“ (Hlada na Handrija.)

Handrij (hlada na Hanku): „Alzow, njebych wědźała, zo muž te džěći krydnje.“

Hanka: „Smój sej z Handrijom přezjednaj.“

Farar: „Derje, myslu sej, zo smy so zrozumili. Staj zwólniwaj, swoje džěći katolsce kublać?“ (Hlada na Hanku.)

Hanka (hlada na Handrija): „Swjaty Pawoł tola praji, zo je muž hłowa. Potajkim njech so nawoženja wupraji.“

Handrij: „Ja scyła hinak njemóžu hać katolsce, wšako ani wo Mohamadže ani wo Lutheru zdaća nimam.“

Farar: „Potom je wšo w porjadku. Štó budžetaj waju swědkaj?

Handrij: „Kmótra Lejna Krawcowa, ale ja žanoho kmóta wjac nimam. Za mnje budže to Meierec Ronny.“

Farar: „Prěnju znaju. Je tež druhi zwólniwy, waju křescanski puć podpěrować?“

Handrij: „Wón sam šće to njewě. Ale wón hižo porjadnje wotmołwja, měnju: na wěki amen a tak.“

Farar: „Wulkotnje, z tym smy bytostne prašenja rozrisali a móžemy so nětkole wšěm dalšim rjanym detailam wěnować.“

Handrij: „Knježe fararjo, njebyšće sej připódlu ze mnu jednu pachnyć chcył?“

Farar: „Rady, jeli maš Moods za mnje, Marlboro nic ...”

copyright: Piwarc
(Marcel Brauman z Łuha w Hornjej Łužicy w Sakskej) /
wozjewjene w hodowniku 2017
kontakt: marcel@piwarc-hamburgski.de